

Jpravništvo: Ljubljana, Knaflijeva 5
— Telefon šte. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.

Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grojski trg št. 7.
Telefon št. 2455.

Podružnica Celje: Kocenova ulica 2
Telefon št. 190.

Računi pri pošti ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo: Ljubljana, Knaflijeva 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor,
Grojski trg št. 7, telefon šte. 2455;
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon šte. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Romantika in realnost

Z napeto pozornostjo sledi ves svet dogajanju na severovzhodu Evrope. Sovjetski kolos brez priznanja grabi po državah malih narodov, ki jim je versajski mir pred 20 leti dal svobodo in samostojnost. Estonka, Letonska in Litva se pretvarjajo v moskovske protektorate in že je na vrsti tudi Finska. Globoko je že tudi vznemirjen ves skandinavski polotok. Države, ki so v evropski zgodovini igrale že sodočilno vlogo in ki s svojim kulturnim, gospodarskim in socialnim redom predstavljajo vzorne organizacije svobodnih narodov, Norveška in predvsem Švedska, se smatrajo za ogrožene. Moderni nauk o življenjskem prostoru zaenkrat triumfira nad idejo, ki je v svetovni vojni zmagała in ki je vsakemu malemu in velikemu narodu priznavala pravico do lastnega življenja in enakopravnost v evropski skupnosti.

Z veliko zaskrbljenostjo gledajo na ta proces zlasti vsi tako zvali mali narodi Evrope. Vedno globlje se pri njih uveljavlja spoznanje, da je skrajni čas okrepiti lastno notranjo povezanost ter poiskati in utrditi vse, kar pospešuje občutek skupnosti in odločnost obrambne volje; njihova stremeljenja gredo tudi za tem, da povežejo svoje interese in omogočijo skupno obrambo svojega obstoja. Akcija za ustvaritev bloka nevtralnih držav na Balkanu je razveseljiv dokaz, da se narodi in države na jugovzhodu Evrope zavedajo, kako ogromna obrambna moč leži v njihovi slogi in njihovi povezanosti. Seveda se ne smemo varati: za izgraditev nevtralnega bloka jugovzhodne Evrope bo treba tudi odločnosti v žrtvah. Medsebojna nasprotstva med balkanskimi državami se ne dajo prezreti; njih izvor je predvsem v dejstvu, da imajo medsebojne manjšinske račune, katerih ureditev je neobhoden pogoj za zmago ideje jugovzhodnega nevtralnega bloka. Le z državniško modrostjo in dalekovidnostjo, ki dobro oceni razliko med žrtvijo in pridobitvijo, bo mogoče priti do uspeha.

Dalekosežne perturbacije v Evropi bodo tudi pri nas korigirale marsikatero romantično in naivno zamisel. V naši politični literaturi so razni avtorji leta in leta širili pravljico, da se Evropa na novo razcveta v pomladi malih narodov. Ob avtonomističnih borbah Kataloncev in Baskov, ob irskem pokretu, ob Flamcih in Skotih se je vžigala domišljija. Litvanci, Estonci in Lotiši, narodi po številu slični Slovincem, so s svojimi lepo urejenimi državami bili dokaz vsem onim »nesrečnim omahljivcem«, ki niso in ne bodo mogli verjeti, da bi bila Slovenija tem srečnejša, čim »samostojnejša« in »neodvisnejša« bi bila. Toda valovi časa brez usmiljenja odplavljajo romantične sanje. Kruti dogodki stvarnega razvoja pa še vedno niso iztrezili vseh. Nasprotno, ravno zadnje dni zopet čitamo po raznih listih in revijah, kako je prav sedaj nastopil trenutek, da do kraja izvršimo priprave, ki naj slovenskemu narodu odkazejo njegovo »dokončno sidišče v življenju«. Majhen narod da se »tako dolgo ne more v vsem obsegu razmahniti, dokler ni polnovreden ud politične skupnosti sveta«. Tako dolgo ne more nastopiti svojega poslanstva kot nosilec splošne svobode, »dokler se ne more udeležiti pravičnega svetovnega gibanja«. Tako čitamo zapisano od resnega moža v trenutku, ko isti pisec ugotavlja, da veliki narodi požirajo majhne in jih krepke in zdrave goltajo v svoje apokaliptične truhe. V oči temu dejstvu pa zatrjujejo izvestni krogi, da jim je tem »prijetnejše občutje«, čim manjša je domovina, in pišejo, da jim srce poskakuje ob veliki misli, da si bomo Slovenci šele ustvarili svojo srečno domovino. V globini svojega bitja baje čutijo stoletno pričakovanje tega, kar prihaja in naznanja, da »za zastrtim nebom čaka naš veter, zato pripravimo svoja jadra«.

Zaenkrat so se vetrovi, ki so čakali na male narode za zastrtim nebom, izkazali kot viharji in orkani in ko so udarili na jadra, zlomili jambore, ladje pa potopili. Slovaki so tudi govorili, da se čutijo srečnejše v majhni domovini in imajo sedaj zadoščenje, da se »udeležujejo tudi svetovnega gibanja«. Dobili so svoj veter v jadra. Toda njihovo jadralno krmarijo drugi. Tragična usoda Češkoslovaške in Poljske je potresla svet in značilni prelom v evropskem razvoju, tragiko Slovaške pa mnogi v Evropi obravnavajo bolj kot tragikomedijo. Za Estonko, Letonsko in Litvo bi bilo malo interesa, da se na njihovi usodi ne rešuje vprašanje gospostva v Baltiku in na severovzhodu Evrope.

V teh usodnih dneh se zdi nekaterim, da je sedaj najboljši trenutek, da tako rekoč premerimo slovensko pot do kraja. Zdi se jim, da bo priznanje obstoja več narodov v Jugoslaviji ne le

Položaj v luči obeh taborov

Soglasno mnenje v Londonu, Parizu in Berlinu, da sedanja nemška mirovna akcija ni uspela — Nemčija se bo baie sedaj obrnila za pomoč na Italijo in Rusijo

London, 13. oktobra. AA. (Reuter) Razpravljajo o Chamberlainovem govoru, piše »Daily Telegraph«:

Velika Britanija in vse britansko cesarstvo bo navdušeno pozdravilo nedvoumni odgovor na tako imenovane Hitlerjeve mirovne predloge. Chamberlainov govor v celoti odgovarja sedanjim razmeram in najboljši tradiciji državniške britanske modrosti. Vsi Britanci odobravajo trdno in odločno stališče svojega ministrskega predsednika. Chamberlain še ni nikdar govoril z večjim uspehom in nikdar ni žel tako spontano in navdušeno odobravanje vsega parlamenta. Govoril je kot avtentičen tolmač mišljenja britanskega naroda, ker je na najbolj posrečen način pokazal, kaj britanski narod čuti. Ves svet, tako sovražniki kakor nevrtrici, so slišali včeraj, kakšno stališče zavzema Velika Britanija in za katere cilje se hoče boriti do konca. Pojavili so se glasovi, ki so zahtevali, da naj mi objavimo svetu svoje vojne cilje. Sedaj so dobili odgovor v polni meri. Naši cilji kažejo, da bo v bodoče pot vsakega napada zelo težka in da ne bo mogel nihče misliti, da bo mogel plodove napada izkoristiti za diplomatsko izmenjavo dobrin. Le na ta način se more zagotoviti pravi mir in odstraniti s sveta stalni občutek nesigurnosti in nevarnosti, ki ga je izzval Hitler s svojimi stalnimi osvojevalnimi koraki v mirni Evropi. Naši vojni cilji bodo omogočili malim narodom znosno življenje in bodo dali vsemu civiliziranemu svetu občutek miru in pomirjenja, ki so ga skalele stalne nemške grožnje, da bo nova Nemčija izvršila napad na nekdanje province rimskega cesarstva.

Ni naroda v Evropi, ki ne bi želel miru. Toda vsi narodi niso pripravljeni boriti se za mir. Glavni cilj hitlerizma je stalno vznemirjanje Evrope in je torej hitlerizem ovira za mir v Evropi. Prepričanje o tem je globoko vsajeno v zavest britanskega in francoskega naroda in zato ni slabosti v skupni obrambi miru in novega reda na njihovi strani. To je včeraj sporočil tudi Chamberlain. Nova Evropa se ne more roditi, če se ne stre Nemčija, ki stalno ograža mir v Evropi in v svetu. Treba je bilo, da zapadni demokraciji objavita, kaj sta si izbrali. Izbrali sta to, da je treba prenehati z ogražanjem miru od strani Nemčije.

»Times« pravijo v svojem komentarju. Spodnji dom je odobril Chamberlainov govor z enoglasnim odobravanjem, ki je nudilo pravo sliko edinstva vsega naroda. Mi se borimo za boljšo bodočnost in upoštevamo preteklost, v kolikor je to potrebno, da nadaljujemo s svojimi napori za boljšo bodočnost. Naš sedanji rod je sklenil prevzeti breme vseh žrtvi, ki so potrebne, da se zagotovi boljša bodočnost naših potomcev. Hitler predlaga, naj se mi rešimo bremena in žrtve, toda ta njegov predlog je bil odbit, ker ni vreden našega stališča. Tako imenovane ponudbe miru, katere nam je postavil Hitler, so bile že same po sebi obojene na neuspeh, ker jih je Hitler zasnoval na zahtevi, da se priznajo uspehi njegove sile, kar že vnaprej izključuje vsako mirno razpravo. Noben narod ne bi mogel živeti v miru, če bi ga Hitler še naprej mogel stalno ogražati in stalno pripravljati vojno. Chamberlain je odločno odklonil take neiskrene predloge in na ta način šele odprl vrata za prave in stvarne mirovne ponudbe. Chamberlain je istočasno resno opozoril svet na naslednje važno dejstvo: mir in varnost sta mogoče le tedaj, ako Nemčija izpolni pogoje, ki jih je postavil Chamberlain, to je, da postane drugačna Nemčija, katere beseda bo več veljala. Prvi pogoj miru v svetu je zaupanje in zaradi tega je potrebno, da Nemčija ravna tako, da bo svet prepričan, da ne računa več v prvi vrsti s politiko groženj in sile, temveč s politiko mirnih rešitev.

Kaj pravi pariški tisk

Pariz, 13. okt. AA. (Havas) Listi posvečajo največjo pozornost Chamberlainovemu govoru in naglašajo, da ta govor, ki je prišel za jasnimi in odločnimi Daladierovimi izjavami, ne more pustiti v dvomu niti nemške vlade niti nikogar na svetu. »Excelsior« poudarja, da se morajo nemške vodilne osebnosti odrediti upanju da bosta Francija in Velika Britanija podpisali pakt o kapitulaciji in da bosta tako potrdili dovršena dejstva na Češkem in

Poljskem. Daladier in Chamberlain ne zapirata vrat za splošno ureditev vseh odprtih vprašanj, vendar pa poudarjata, da je ureditev nemogoča v sedanjih okoliščinah, ker je ves svet izgubil zaupanje v vrednost besed sedanjih vodilnih osebnosti rajha.

»Petit Journal« pravi, da ni več nobene osnove za mirna pogajanja med Anglijo in Francijo, ki spoštujeta nacionalno suverenost, in med Nemčijo, ki je zmerom pripravljena s silo zadovoljiti svoje ambicije, ki se pojavljajo druga za drugo. Nam ni mogoče položiti orožja na poziv države, ki lahko vsak trenutek spet prime za orožje.

»Oeuvre« pravi, da so propadli poskusi, da bi razdvojili Francijo in Veliko Britanijo. Chamberlainov govor je imel isti zvok, kakor Daladierov. Med obema vladama in med obema narodoma je sporazum popoln in ta dva naroda bosta vodila borbo, ki jima je vsiljena, vse do dne, ko bo zagotovljen trajen mir, ki bo temeljil na pravici.

»Victoire« poudarja, da razlikujeta Francija in Velika Britanija nemški narod od njegovih vodij in sta se zato Chamberlain in Daladier v imenu angleškega in franco-

skega naroda obrnila do nemškega naroda brez mržnje. »Figaro« in »Ere Nouvelle« prinašata uvodnik, napisan v istem duhu.

Presoja v Ameriki

Washington, 13. okt. AA. (Havas). Včerajšnji Chamberlainov govor, ki se v vseh točkah ujema z Daladierovim govorom, tolmačijo ameriški politični krogi v tem smislu, da se je nemški poskus za sklenitev miru popolnoma izjalovil. Izjava britanskega premierja je pomirila ameriško javnost, ki se je po nedavnih intervencijah Lloyda Georgea v spodnji zbornici začela bati, da bo Chamberlain zopet manj odločen glede nadaljevanja vojne do končne zmage demokracij. Včerajšnji popoldanski govor Chamberlaina je ohrabil tudi one, ki se v senatu bore za revizijo nevtralnostnega zakona, da podpro demokracije.

Le Roosevelt lahko še reši situacijo

London, 13. okt. s. Sef tiskovnega urada v nemškem zunanjem ministrstvu dr. Dietrich je imel davi najprej dveurni raz-

govor s kancelarjem Hitlerjem, nato pa je sprejel inozemske novinarje ter jim podal izjavo o stališču Nemčije do včerajšnjega Chamberlainovega govora. Odklonil je popolnoma stališče Anglije in Chamberlaina in izjavil, da lahko zavračanje Hitlerjevih mirovnih predlogov s strani Anglije dovede do najstrašnejše vojne v zgodovini. Anglija je dala tako nesramen odgovor na Hitlerjeve ponudbe zato, ker se zanaša na pomoč Zedinjenih držav. Zedinjene države naj bi sedaj izjavile, da Angliji ne namestajo pomagati, če ta ne pristane na mednarodno konferenco za ureditev vseh vprašanj. Vsa Nemčija je ogorčena, ker je Chamberlain odklonil pogajanja z nemško vlado. Kancelar Hitler je še vedno pripravljen odložiti svoj ukaz za splošno napad na zapadni fronti, če bodo podani znaki, da je Roosevelt pripravljen sestiti s Hitlerjem h konferenčni mizi. Chamberlainov govor je bil najneumnejši, kar jih je kdajkoli slišal od kateregakoli državnika. Podal ni nobenega jasnega načrta in kaže samo voljo Anglije, da Nemčijo uniči.

V ameriških uradnih krogih te izjave še ne komentirajo, izjavljajo pa, da za enkrat ne vidijo načina, kako bi bilo mogoče zblizati oba nasprotna tabora.

Nemški apel na Italijo in Rusijo?

Nemčija bo po vesteh iz Berlina predlagala Italiji v smislu pogodbe vojaške razgovore, Rusiji pa posvetovanje o nadaljnjih ukrepih Ciano in Molotov bosta povabljena v Berlin

London, 13. okt. s. Po poročilih iz Berlina izgleda, da se namerava sedaj po Chamberlainovem govoru nemška vlada obrniti za pomoč na Italijo in Rusijo. Predlagala bo Italiji vojaške razgovore v smislu italijansko-nemške pogodbe, Rusiji pa skupno posvetovanje o nadaljnjih ukrepih v smislu skupne nemško-ruske izjave o potrebi vzpostavitve miru.

Pri teh poročilih bo nemška vlada povabila v kratkem v Berlin italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana, kakor tudi ruskega zunanjega ministra Molotova in njegovega namestnika Potemkina. V nemških političnih krogih so danes izjavljali, da sedaj ni več časa za diplomatske razgovore, temveč za aktivne korake.

Posveti pri Hitlerju

London, 13. oktobra. s. Preko nevtralnih držav prihaja iz Berlina poročilo da je imel kancelar Hitler sredi posvetovanja s svojimi najbližjimi sodrujki o pomenu Chamberlainovega govora v angleškem parlamentu. Hitler je baje ugotovil, da pomeni Chamberlainov govor jasno in odločno odklonitev njegovih predlogov. Zato so bili takoj sprejeti vsi potrebni sklepi za nadaljevanje vojne. Baje bodo predvsem evakuirana vsa večja mesta ob »enu«.

New York, 13. okt. s. »New York Times« in »New York Herald Tribune« objavljata v velikih naslovih nad tekstom včerajšnjega Chamberlainovega govora besede, ki jih je baje sredi izrekel kancelar Hitler: »Vojna se sedaj začne zares.«

Odmev v nemškem tisku

Berlin, 13. okt. AA. (DNB) »Nemška diplomatska in politična korespondenca« piše: Predsednik britanske vlade Chamberlain je naslikal dobro voljo, ki jo je nemški narod pokazal preko svojega voditelja nasproti britanskemu in francoskemu narodu, kot slabost. Voditelj rajha se je v popolnem pomenu te besede zavedal evropske odgovornosti po zmagoviti vojni na Poljskem in je večkrat potrpežljivo poudaril, da je Nemčija pripravljena za mir. Toda predsednik angleške vlade je mislil da je prav, da sporodi Nemčiji in vsemu svetu odgovor, ki dosega vrhunec žaljenja nemškega naroda in njegovega vodstva. Ista angleška politika, ki je s poročstvom Poljski povzročila celo vrsto iz-

zivanj, odkriva zdaj svoje cilje in izjavlja, da se noče odpovedati vojni, ki jo je izvajala. Češkoslovaško in poljsko državo, ki sta imeli nalogo Nemčijo žaliti in ji škodovati, proglašajo Chamberlain kot žrtvi napada. Anglija očitno misli, da je Poljska doživela napad, ker je čakala zaslužno usodo po svojem izzivanju. Namesto, da bi obžaloval usodo tisocev Nemcev, moških in žensk, ki so jih že pred začetkom sovražnosti pobili, pa prvi Chamberlain danes, da je zločin, če smo bombardirali poljske utrbe in kaznovali izzivače.

Chamberlain priznava da bo angleška politika na Vzhodu in v srcu Nemčije same še nadalje vzdrževala leglo neredom proti Nemčiji kakor mu tudi ni prav, da danes češki narod na Češkem in Moravskem v miru opravlja svoje delo. Čehi se tičejo Velike Britanije samo tedaj, če se jih more posluževati kot svojih kontinentalnih pomočnikov. Pravi tako želi britanski imperializem iz istih vzrokov povedati svojo besedo o bodoči ureditvi Poljske.

Chamberlain se nadalje pritožuje proti nemški kršitvi besede ne pomisli pa da je Velika Britanija pred 21 leti prav tako kakor danes, objubljala časten mir, a je na kar najnevarnejši način prelomila svojo besedo. Nemški narod je gojil iskreno, a pogrešno željo, da bi se sporazumel z Veliko Britanijo. Še več hotel je živeti z njo v prijateljstvu na podlagi načela, da naj vsak narod doma neovirano opravlja svoje delo. Velika Britanija pa očitno ne želi dobrega nemškemu narodu. Polna zloba skuša nemški narod ponižati in ga nato uničiti. Toda preteklost ni še tako daleč, da bi nemški narod pozabil, kaj ga čaka od njegovih nasprotnikov na zapadu. Nemški narod se je mnogo naučil iz zgodovine in ve, po kateri poti mora iti, da izboljša svoje sovražništvo. Anglija je odklonila miru, ki jo je ponudil Hitler.

Berlin, 13. oktobra. AA. (DNB) Nemški tisk obširno komentira včerajšnje izjave angleškega predsednika vlade Chamberlaina v spodnjem domu. Listi prinašajo poročila in komentarje pod velikimi naslovi čez celo stran. Naslovi so n. pr.: »Chamberlain odbil ponujeno nemško roko«, »Chamberlain hoče vojno« itd. Vsi so glasno trdijo, da je Chamberlainov govor nepomirljiv, ponosen in žaljiv. »Berliner Börsen Zeitung« piše, da je jasno, da se Chamberlain boji odgovornosti, ki jo je prevzel. Njegovi argumenti, s pomočjo katerih hoče prevladati odgovornost na Nemčijo, so zelo revni. Njegov govor vsebuje tirade o pravičnosti, varnosti in svobodi

narodov, zgodovina pa je pokazala, kako Anglija razume svobodo narodov, in kako se danes postopa z nevtralnimi državami. To dokazuje tudi versajski diktat, ki bi ga hoteli Chamberlain, Churchill in Eden ponovno oživiti. Oni zahtevajo od nas reparacij, ker smo proti njihovi volji pomagali, da se v Srednji in Vzhodni Evropi na pravi red. Začetek in konec njihovega dokazovanja je v tem, da ne morejo imeti zaupanja do vlade Adolfa Hitlerja. Toda London in Pariz naj vzameta na znanje: ta vlada ima neomejeno zaupanje nemškega naroda, ker predstavlja ves nemški narod. To je glavno in odločilno. Videlo se bo, kako dolgo bosta Chamberlain in Daladier uživala zaupanje angleškega naroda in nesrečne francoske nacije.

»Völkischer Beobachter« naglašajo: Chamberlain je v celoti sprejel Daladierovo tezo o garancijah in varnosti. Voda Nemčije je dal v svojem govoru v Sport-Palastu še vnaprej odgovor na francoske in nemške trditve, ko je dejal: Delim prepričanje, da mora čas stalne nevarnosti prenehati. Obstajati mora možnost, da tudi nemški narod mirno živi v svojem življenjskem prostoru po svojih željah in svoji volji, ter da ga pri tem drugi ne ovirajo. Chamberlain ni našel nobene besede, da bi odgovoril na to upravičeno zahtevo vodje Nemčije. Chamberlain je v svojem včerajšnjem govoru podal samo nov dokaz, da on ni nosilec velike državne politike, temveč da je vodja onih ljudi, ki jim je do tega, da se razdeli Nemčija na kose in uniči nemški narod.

»Frankfurter Zeitung« pravi: Chamberlain je izvršil svojo usodno izbiro. Bodočnost bo pokazala, kateri imperij bo v vojni razpadel. Nemški narod sprejme odločitev angleške vlade na znanje, krepko odločen, da vztraja do konca. Anglija bo v kratkem nalezela na odpor, kakršnega še ni doživela v toku vse svoje zgodovine.

Stališče Italije

Rim, 13. okt. AA. (Reuter) Chamberlainov govor ni iznenadil rimskih krogov, ker so že po Hitlerjevem govoru v rajstagu pričakovali, da bo Velika Britanija zavzela tako stališče.

New York, 13. okt. s. Po poročilih iz Rima smatrajo, v italijanskih političnih krogih, da se mednarodni položaj po Chamberlainovem govoru ni izpremenil, da pa daje nekaj upanja na možnost posredovanja za mir. Slej ko prej pa ne namerava podvzeti Italija nobene iniciative v sedanjem položaju. Mussolini bi bil pripravljen podpreti samo tako akcijo za mir, ki bi dajala izgleda na uspeh.

Rim, 13. okt. br. »Popolo d'Italia« piše, da Chamberlain v načelu ne odklanja mirnih pogajanj, vendar pa Angleži zahtevajo, da se morajo eventualna pogajanja vršiti na zavezniški mirovni osnovi. Važno je tudi, česar Chamberlain ni dejal. Sem spada Rusija, ki je ni niti omenil. To bi se lahko razumelo tako, kakor da Anglija Rusom ni prav nič zamerila tega, kar so v zadnjem času storili. Turinska »Stampa«, ugotavlja, da Chamberlain prav tako kakor pred dnevi Daladier ni zaprl vseh vrat za seboj.

Anglija ne misli ustanoviti tujske legije

London, 13. okt. s. Vojni minister Hore Belisha je izjavil danes v parlamentu, da se lahko vsak tuj državljani v Angliji, ki to želi, prijavi za službo v angleški vojski. Vlada pa ne namerava ustanoviti tujske legije.

Trstu, ki bo izhodišče ne samo Avstrije, temveč Srednje Evrope na Jadransko morje in preko njega v Sredozemlje. Slovenci pa se pri politiki, ki nam jo priporočajo naši romantiki smemo tolažiti, da nam bo v majhni domovini »prijetnejše občutek«.

Naš svet, ki politično razmišlja, bi si moral priti na čisto, da ne živimo v časih filozofskih idealov, temveč najkručeje realnosti. Obličje Evrope se spreminja in narodi na našem kontinentu nimajo svoje cene po višini svoje kulturne ravni in svoje civilizacijske prizadevnosti, temveč odločilno vlogo igra njihova zemlja in njihov geopolitični položaj. Obramba malih narodov ni v lepi ideji, da so mali narodi celo lahko boljši od velikih, temveč le v realnosti njihove stvarne obrambne volje in obrambne moči. Trdno smo prepričani, da se bo iz pro-

pasti, v katero danes pada, Evropa dvignila k novemu redu. Toda že danes vedo vsi mali narodi Evrope, da bodo v bodoče postavljeni pred nove dolžnosti in predvsem pred nove organizacijske probleme. Svoje bodoče življenje si bodo morali urediti tako, da se bodo trajno zavarovali proti vsem opasnostim z okrepitvijo in utrditvijo medsebojnih zvez in zlasti s poglobitvijo občutka svoje usodne povezanosti.

Ali naj nas v takem realnem položaju naša pot tu na slovanskem jugu vodi v drobne in razkosavane? Ali je naša bodočnost v zrahljanju naših medsebojnih zvez? Ali je naša moč v veri v skrbno iskane in z vnueno poudarjane razlike, ali v delu za utrditev one skupnosti, ki nam jo je usoda in volja celokupnega našega naroda dala v ideji jugoslovenske skupnosti in usodne povezanosti?

Finci drugi v Kremlju

Ruski predlogi, ki uradno še niso znani, omogočajo nadaljnje razgovore

Moskva, 13. okt. s. Finska delegacija je imela danes ob 14. drugi razgovor z ruski državniški v Kremlju.

Helsinki, 13. okt. s. Uradna izjava finske vlade, ki je bila popoldne objavljena, pravi, da je položaj resen, toda ruski predlogi Finski so takega značaja, da omogočajo nadaljnje razgovore.

Helsinki, 13. okt. z. O zahtevah, ki jih je postavila Rusija Finski, ni zaenkrat še nobenih uradnih poročil. Za jutri popoldne je sklicana seja zunanjepolitičnega odbora parlamenta, na kateri bo zunanji minister podal zaupne informacije in obvestil odbor o dosedanjih razgovorih finske delegacije v Moskvi. Napetost na Finskem je dosegla vrhunec. Mobilizacija se pospešeno nadaljuje ter ima Finska sedaj pod orožjem že četrta milijona vojakov. Zasedena je vsa meja proti Rusiji, prav tako pa tudi vse strateško važne točke ob južni obali. Vsa večja mesta so že evakuirana.

Z velikim zadovoljstvom je bila sprejeta vest o kolektivni demarši skandinavskih držav v Moskvi, s čimer je podčrtana solidarnost teh držav s Finko, ker se čutijo vse skandinavske države ogrožene, če bi prišla tudi Finska pod vpliv in kontrolo Rusije na način, kakor se je to zgodilo s baltičnimi državami. Kar se tiče Aalandskih otokov, je švedska vlada obvestila finsko vlado, da ne bi mogla pristati niti na rusko oporišče na teh otokih, niti na njihovo utrditev, ker bi to predstavljalo ogrožanje Švedske.

London, 13. okt. s. Po poročilih iz dobro informiranih virov je glavna ruska zahteva napram Finski utrditev Aalandskih otokov s strani Rusije.

Helsinki, 13. oktobra. s. Predlogi, ki jih stavlja ruska vlada finski vladi, so bili smoči sporočeni v Helsinkih. Danes popoldne je prejela finska delegacija v Moskvi odgovor od svoje vlade. Zvečer bo imela v Kremlju nov razgovor z zunanjim ministrom Molotovom. V finskih uradnih krogih izjavljajo samo, da so ruske zahteve primeroma zmerne in izražajo optimizem glede rezultata razgovorov, vendar je Finska podvela nove varnostne mere.

Sestanek vladarjev severnih držav

Stockholm, 13. okt. s. Švedski kralj Gustav je povabil za prihodnjo sredo na konferenco v Stockholm norveškega kralja Haakona, danskega kralja Kristijana in predsednika finske republike Kaia. Vsi so vabilo sprejeli. Vladarje bodo najbrže spremljali zunanji ministri.

Ameriška demarša v Moskvi

Washington, 13. okt. s. Na konferenci tiska je izjavil danes predsednik Roosevelt, da ameriška vlada ni izvršila nobene pritiska na rusko vlado glede ruskih pogajanj s Finko, temveč da je ameriški poslanik izročil zunanjemu ministru Molotovu samo osebni Rooseveltov apel, na

Baltičske Nemce pošiljajo v Gdinjo

Nemški predlog za podaljšanje izselitvenega roka sta estonska in letonska vlada odklonili

London, 13. oktobra. AA. (Reuter). Dopisnik »Timesa« iz Rige poroča, da sta vladni Estonije in Letonske odklonili nemški predlog, da bi se rok za vrnitev Nemcev v Nemčijo podaljšal do 1. 1940. Nemci iz Estonije in Letonske pošiljajo v Gdinjo. Med repatriiranimi Nemci je tudi admiral baron Salza, bivši glavni poveljnik estonske mornarice. Poročila iz neuradnih virov pravijo, da je za Nemčijo optimalni tudi admiral grof Kaiserling, svojevčasni poveljnik letonske mornarice in se je že kot ruski pomorski častnik udeležil rusko-japonske vojne l. 1905. Dopisnik pravi dalje, da je preseljevanje Nemcev izzvalo precejšnje težave pri zakonih v mešanih zakonih, ki sedaj zahtevajo ločitev, zaradi česar je nujno potrebno, da sodišče odloči glede otrok.

London, 13. oktobra. AA. (Reuter). Dopisnik »Timesa« iz Rige trdi, da namerava Litva po še nepotrjenih vesteh zahtevati od Nemčije vrnitev Memela. Obenem pa nudi Nemčiji repatriiranje Nemcev po primeru Estonije in Letonske.

Mirna noč na zapadu

Manjši nemški napadi so bili takoj odbiti

Pariz, 13. okt. br. Vrhovno poveljstvo francoske vojske je davi objavilo naslednje 79. vojno poročilo:

Noč je potekla sorazmerno mirno na vseh predelih fronte. Le nekaj napadov sovražnih izvidniških oddelkov v smeri proti Warndtskemu gozdu je bilo odbito.

Pariz, 13. okt. br. Sinočni in ponočni napadi nemških prednjih oddelkov na francoske postojanke severno od Warndtskega gozda, ki so bili odbiti, kakor pravi današnje jutranje vojno poročilo, so znova očitno pokazali, da Nemcem francoski pritisk na industrijski center v Posaariu, ki se izvaja kar s treh strani, ni po volji. A njihovi poskusi, da bi Francoze potisnili nazaj na drugo stran tega gozda, zlepa ne bodo uspešni. Gozd sam je za Francoze najugodnejše oporišče. Južno od Saarbrückena jih loči od tega mesta le še nekaj trdnjaviških objektov na griču Sv. Arnalda, ki spadajo že v okvir Siegfriedove linije.

Zanimive podrobnosti o večeršnjih bojih je danes objavil vojaški poročevalec agencije Reuter, ki je ugotovil, da so Nemci v zadnjih dveh dneh skušali s zapornim ognjem doseči nekaj uspehov. Njihove baterije so na določenem sektorju fronte z vsi silo obstreljevale tri njegove dele, a na četrtim je medtem nemška pehota pričela prodirati proti francoskim postojankam. ki spriči take taktike niso morale biti ojačene. Tik preden so se Nemci približali francoskim rovom, je nemško topništvo posamez

predsednika Sovjetske unije Kalinina. Nadalje je sporočil, da nima še nobenega direktnega sporočila, da Hitler pričakuje posredovanja Zedinjenih držav za mir. Nadaljnja pojasnila je Roosevelt odklonil.

Moratorij za vojne obveznike

Helsinki, 13. okt. br. Davi je pravosodni minister Josavara podal ostavko. Za novega pravosodnega ministra je bil takoj imenovan Kongorn, a za ministra brez portfelja podpredsednik finskega državnega sveta Born.

Vlada je danes odredila moratorij za vse vojne obveznike, ki so morali pod orožje. Moratorij bo veljal tudi za davke, ki ne presegajo letno 8000 finskih mark.

Litva bo zahtevala Suvalki in okrožje?

Helsinki, 13. okt. z. Po poročilih iz Rige je glasilo litovske vlade objavilo danes senacionalno vest, da bo Litva po vrnitvi Vilne zahtevala od Nemčije tudi vrnitev Suvalkija in vsega okrožja, ki ga je okupirala Nemčija med Litvo in Vzhodno Prusijo. Diplomatske priprave za pogajanja z Nemčijo so že v teku. Litvi je v tem pogledu zagotovljena vsa podpora Rusije, zaradi česar domnevajo, da se Nemčija tej zahtevi ne bo mogla upirati. Vest je izzvala v diplomatskih krogih veliko pozornost in vidi jo v tem dokaz, da skuša sedaj tudi Litva do skrajnosti izkoristiti položaj, ki je nastal z vdorom Rusije v vzhodno Evropo. V sedanjem položaju se bo Nemčija le težko uprla želji Rusije, da ugodni litovski zahtevi, ker je Nemčija bolj ko kdaj poprej navezana na podporo Rusije.

Letonski prezident o pogodbi z Rusijo

Riga, 13. okt. s. Letonski državni predsednik Ulmanis je v govoru po radiu izjavil, da vsebuje rusko-letonska pogodba izredna določila, ki pa odgovarjajo sedanjemu napetemu mednarodnemu položaju. Ruska vojska bo na Letonskem branila one postojanke, ki jih letonska vojska sama ne bi mogla ščititi. Niti Rusija niti Letonska se ne čutita vmešavati v medsebojne notranje zadeve.

Razgovori s Turčijo končani

Moskva, 13. okt. s. Turški zunanji minister Saradzoglu je danes ob 17. moskovskega časa odšel v Kremelj. Agencija Exchange Telegraph javlja, da v krogih turškega poslanstva pričakujejo za zvečer podpis turško-ruske pogodbe.

London, 13. okt. s. Iz Moskve poročajo, da odpotuje turški zunanji minister Saradzoglu jutri iz Moskve nazaj v Ankaru. Iz tega sklepajo, da je bila rusko-turška pogodba že podpisana.

Gospodarska vojna

Hitler pojde v kratkem na zapadno fronto

Amsterdam, 13. okt. s. Holandsko časopisje poroča, da pride kancelar Hitler v kratkem na zapadno fronto. V Aachenu in Düsseldorfu so bila izdana navodila za morebitno evakuacijo prebivalstva.

Peta lista angleških letalskih izgub

London, 13. okt. s. Peta lista izgub angleškega letalskega ministrstva izkazuje 32 mrtvih in 15 pogrešanih.

Seja francoske vlade

Pariz, 13. okt. br. Francoska vlada je imela danes popoldne v Elizejski palači pod vodstvom predsednika republike Lebruna sejo, ki je bil o njej izdan naslednji uradni komunik: Večji del seje je bil posvečen ekspoziji ministrskega predsednika o splošnem mednarodnem in vojaškem položaju. Prezident Lebrun je nato ugotovil, da je ministrski svet soglasno sprejel poročilo predsednika vlade, ter se je Daladieru zahvalil za njegov poslednji govor po radiu, s katerim je s toliko jasnostjo in odločnostjo podal izraza enotnim nazorom in enotni volji francoskega naroda.

Za tem je minister za blokado Pernot, ki se je pravkar vrnil iz Londona, poročal o svojih tamkajšnjih razgovorih in ukrepih, o katerih so se v Londonu dogovorili glede sodelovanja Velike Britanije in Francije v gospodarski vojni.

Minister za koordinacijo oboroževanja ter kmetijski minister sta poročala o ukrepih, ki so bili deloma že izdani, a deloma še bodo in po katerih se bo francoski vojni industriji, kakor tudi kmetijstvu zagotovilo zadostno število delovnih moči.

Ekspeze francoskega letalskega ministra

Pariz, 13. oktobra. AA. Letalski minister Guy la Chambre je poročal večer pred letalskim odborom poslanske zbornice o vladnih ukrepih v tovarnah in podjetjih, ki jih je država vzela v svoje roke, da poveča ritem produkcije, in o odobrenih dispoziacijah za izvežbanje pilotov. Delovni tempo pri gradnji letal presega po zaslugi izurjenosti strokovnega osebja in kljub motnjam, nastalim zaradi mobilizacije, celo najbolj optimistične napovedi. Minister je mimogrede omenil vlogo, ki jo je igralo nemško letalstvo na Poljskem in spomnil na sodelovanje oklopnih divizij z letali, ki so onemogočila oskrbo poljske vojske z živežem in strelivom. Posebno je poudaril pomen akcije za uničenje sovražnega letalstva z bombardiranjem letališč. Izgube nemškega letalstva v vojni proti Poljski kljub temu, da so sorazmerno velike, ne tvorijo več kakor 8 do 10 odstotkov spričlo velikega števila letal, ki so nastopila.

Dalje je minister obrazložil bistvene karakteristike programa za izdelovanje vojnih potrebščin in programa za nakup materiala v tujini ter orisal letalske operacije v prvih petih tednih vojne. Bilanco teh operacij so člani vlade sprejeli kot blestečo in bodrilno v vseh oziirih. Francosko letalstvo tako po spretnosti svojih pilotov kakor po kakovosti materiala v celoti upravičuje zaupanje vrhovnega poveljstva in države.

Churchill na delu

London, 13. oktobra. AA. (Havas) Aktivnost angleškega mornariškega ministrstva presega vse, kar se je dosedaj moglo misliti. Moški in žene delajo podnevi in ponoči, da bi povečali število topov, bomb in jeklenih delov vsake vrste, ki so potrebni za letala in oklopnice. V enem izmed glavnih industrijskih središč delajo neč in dan ter je zaposlenih 90.000 delavcev in delavk. Ena izmed delavnic je tako velika, da bi dve ladji velikosti »Queen Mary« mogli stati druga ob drugi, pa bi prostor še zmerom ne bil izpolnjen. Malo dalje od

Gospodarska vojna

Šest manjših nemških podmornic v mehiškem vodstvu

Washington, 13. okt. s. Po poročilih z Deviških otokov so v Karibskem morju (Mehika) opazili šest manjših nemških podmornic. Mislijo, da jih z gorivom in drugimi potrebščinami preskrbuje večja nemška podmornica ponoči.

London, 13. okt. s. Nemška podmornica je napadla in potopila angleški parnik »Herenspool« (5200 ton). Posadka se je rešila na neki ameriški parnik.

London, 13. okt. s. Nemški parnik »Cap Norte« (13.615), ki ga je zajela angleška vojna mornarica, je plul pod švedsko zastavo in pod imenom »Ancona«. Parnik je bil tudi preslišan. Odplul je 17. septembra iz Pernambuca ter je hotel doseči Vladivostok. Parnik je vozil večje količine živil in 2.500 ton petroleja.

Kodanj, 13. okt. s. Dve nemški vojni letali sta se pojavili nad danskimi teritorialnimi vodami. Neki danski parnik ju

Kriza v japonski vladi

Odstop zunanjega ministra admirala Nomure, ki ga je povzročila ostavka 110 funkcionarjev zun. ministrstva

Tokio, 13. oktobra. br. Pol. žaj, ki je nastal spričlo kolektivne ostavke 110 funkcionarjev zunanjega ministrstva, ki so jo podali zaradi tega, ker ne soglašajo z ustanovitvijo posebnega ministrstva za zunanjo trgovino, ki naj bi prevzelo trgovinske agende, kolikor so spadale doslej v delokrog zunanjega ministrstva, se je še bolj poostiril, ko so se z uradniki ministrstva solidarizirali še nekateri japonski konzularni in diplomatski funkcionarji v inozemstvu. Privatni svet mikada, ki bi se moral sestati že v ponedeljek, da uredi to zadevo, je za tri dni odgodil svojo sejo. Kriza se je medtem tako zelo poostрила, da je nastala nevarnost, da bo delo zunanjega ministrstva docela zastalo in da bodo nastale tudi velike težave v poslovanju japonskih diplomatskih zastopstev v tujini.

Zunanji minister admiral Nomura je spričlo tega davi podal ostavko, ker očitno ni mogel več braniti svoje avtoritete nasproti

te dvorane se nahaja električna peč, ki je največja v Evropi. Ta peč porabi 23.000 električnih enot in obdela naenkrat 70 ton krovine. Ogromna stiskalnica 6.000 ton obdeluje stotine ton razbeljenega jekla do štirih centimetrov debeline. Sedanja potrošnja energije v vseh tovarnah je trikrat večja kakor v mirnem času.

Chamberlain bo danes govoril po radiu

London, 13. okt. s. Ministrski predsednik Chamberlain bo jutri po radiu govoril angleškemu narodu.

Lloyd George opustil svojo mirovno akcijo

London, 13. okt. br. Znano je, da je Lloyd George v okviru posebnega mirovnega akcijskega odbora pričel akcijo za obnovo mira. Napovedano je bilo, da bo imel na zborovanju, ki ga bo priredil ta odbor, velik pacifiistični govor. Davi pa je bil njegov govor nenadoma opovedan. Lloyd George je izjavil, da spričlo odločnega stališča, ki ga je zavzel ministrski predsednik Chamberlain na večerajšnji seji spodnjega doma, uvideva, da bi bilo nadaljevanje njegove akcije nele nesmiselno, nego tudi v nasprotju z državnimi interesi.

V Angliji letos ne bo proslave 11. novembra

London, 12. oktobra. AA. (Havas) Angleški kralj je izjavil, da zaradi sovražnosti ne bo letos 11. novembra ceremonije, ki se je vršila na ta dan v spomin na sklenjeno premirje po svetovni vojni.

Ameriška vojna letala za Anglijo

Washington, 13. oktobra. AA. (Stefani). Pričakujejo samo še ukinitev prepovedi za izvoz orožja, kakor bo v Veliko Britanijo takoj poslanih 60 letal tipa Lokhad, ki so že izdelana. To bo prva partija od 290 letal, ki jih je Anglija naročila v Ameriki.

Ameriška vlada naročila 8.000 tankov

Washington, 13. okt. br. Vojno ministrstvo je pripravilo dekret po katerem bo pri ameriških tovarnah avtomobilov naročenih 8000 tankov in drugih oklopnih motoriziranih vozov. Dobavni rok za ta vozila bo zelo kratek. Deloma jih bodo rabile tudi še ameriške pomožne čete, ki bodo imele še to zimo velike manevre v zapadnih državah.

Kanadsko vojno posojilo

Otava, 13. okt. br. Kanadski finančni minister je danes izjavil novinarjem, da je bilo kanadsko vojno posojilo v znesku 200 milijonov dolarjev v celoti podpisano. Posojilo se bo obrestovalo po 2% in bo služilo za razne vojne dobave.

Praktična izvedba vseameriške deklaracije

Panama, 13. okt. br. Odbor panameriške unije bo imel prihodnji teden sejo, na kateri bodo razpravljali o praktični izvedbi nekaterih določb panameriške nevtalnostne deklaracije. Med drugim bodo sklepali tudi o ustanovitvi posebnih delegacij unije, ki bodo v posameznih ameriških državah nadzorovale izvajanje določb nevtalnostne deklaracije.

Odnošaji med Anglijo in Španijo

Gibraltar, 12. okt. br. Politični odnošaji med Anglijo in Španijo so se v zadnjem času znatno zboljšali. V veliki meri je k temu pripomogla utrditev angleško-portugalskega zavezništva. Pred kratkim je vojaški guverner Algecirasa general Moreno, obiskal angleškega guvernerja v Gibraltarju. Danes mu je ta vrnil obisk.

Beleške

Preloženi seji JNS in OJNS v Celju

Iz banovinskega tajništva JNS poročajo:

Seji JNS in OJNS, ki bi morali biti to nedeljo ob 11. popoldne v klubovi sobi Celjskega doma v Celju, sta zaradi zadržanosti gg. dr. Alberta Kramerja in Ivana Pucija preloženi na nedeljo, 22. t. m. Seji bosta ob istem času in v istem lokalu. Vse povabljeni člani obeh odborov prosimo, da vzamejo to obvestilo na znanje.

Konference JNS v Bosni

V četrtek zvečer je bila v Sarajevu konferenca mestnega odbora JNS, včeraj pa konferenca JNS za sarajevsko okolico. Na obeh so govorili podpredsednik stranke Jovo Banjanin, bivši predsednik vlade Bogoljub Jevtić in nekateri bivši narodni poslanci. Podpredsednik Banjanin je večeraj odpotoval v Banjaluko, kjer bo danes konferenca banovinskega odbora JNS za vrbaško banovino, dočim bo Bogoljub Jevtić obiskal posamezne kraje v sarajevskem okrožju.

Senatske volitve na Hrvaškem

V četrtek zvečer je bila v prostorih uredništva »Hrvatskega dnevnika« konferenca, ki so se udeležili voditelji obeh strank Kmetko-demokratske koalicije. Razpravljali so o splošnem političnem položaju. Dr. Maček je ob tej priliki sporočil, kaj je bilo v Beogradu izvršeno za prenos pristojnosti od raznih ministrstev na bansko oblast v Zagrebu. Razpravljali so tudi o bližnjih volitvah v senat. Hrvatska voli 13 senatorjev. KDK bo postavila skupno kandidatno listo in sicer HSS 10 kandidatov, SDS pa 3 kandidate. Doslej se ni znalo ali bo postavila na Hrvatskem kandidate za volitve v senat tudi JRZ.

Pomen volitev v narodno skupščino

Vilderjeva »Nova riječ« objavlja pod naslovom »Čim preje volitve« članek, v katerem dokazuje potrebo, da se kolikor mogoče kmalu izvedejo volitve v narodno skupščino. Članek se končuje z naslednjo ugotovitvijo:

»Danes mora biti naša skupna skrb spraviti v normalni tir in tek vse podzemne struje, ki zanašajo danes med ljudstvo nemir in nezadovoljstvo. Razpis volitev v narodno skupščino naravno ne bo tisti čudoviti lek, ki bi preko noči odstranil vse bolezni in hibe našega notranje-političnega življenja. Gotovo pa bo ventil za resnično pomirjenje strasti ter bo omogočil točno oceno stvarnega stanja. Razpis volitev pa bi tudi pokazal, kje so še danes osredotočene neizrabljene narodne sile, ki bi se morale pritegniti k velikemu poslu konsolidiranja naših notranjih prilik. Z novo narodno skupščino bi dobili avtoriteto, ki bi izhajala neposredno iz naše narodne in državne skupnosti. Sedaj je še čas, ker je še med narodom zdrav nagon in zdrav razsodanje.«

Premestitev železniških direktorij iz Beograda

Beograjski listi sporočajo, da je prometni minister odredil preselitev obeh železniških direktorij iz Beograda. Beograd je imel že od nekdaj poleg generalne tudi oblastno direktorij državnih železnic, v katere delokrog so spadale predvsem železnice v Srbiji in Južni Srbiji. Vojvodinske železnice so imele do letošnje pomladi svojo direktorijo v Subotici, potem pa je bila direktorija premeščena v Beograd. Dobila je naziv »Direkcija Beograd-sever«, dočim se je stara beograjska direktorija prej imenovala »Beograd-jug«. Sedaj bo prva direktorija premeščena v Novi Sad, druga pa v Niš. Obe mesti sta se za to že dolgo pogovarjali in se obvezali tudi k razmeroma velikim prispevkom. Preselitev bo izvedena do prihodnje pomladi.

Glavni odbor zemljoradnikov

Srbski zemljoradniki, ki so v vladi zastopani po kmetijskem ministru dr. Cubriloviću, so postali poslednje čase zelo agilni. V Beogradu je zasedal glavni odbor zemljoradniške stranke pod predsedstvom dr. Milana Gavrilovića in razpravljal o političnem položaju. Sklenjeno je bilo med drugim izvesti temeljito reorganizacijo cele stranke, in z delom pričeti najprvo v vrbaški banovini. Dalje je glavni odbor potrdil izvolitev novega banovinskega odbora zemljoradniške stranke v vardarski banovini.

Spojitve fašistične milice z italijansko vojsko

V svojem govoru fašističnim predstavnikom iz Genove je Mussolini napovedal spojitve fašistične milice z redno vojsko. Spojitev se je začela izvajati deloma že poprej, sedaj pa bo zadela vseh 142 batalionov fašistične milice. Posledica bo popolna strnitev vseh italijanskih oboroženih sil.

Fašistična milica, ki se rekrutira in prostovoljce, posebej fašistično revolucijo in je do abesinske vojne opravljala v glavnem več ali manj posle civilne uprave. Vojska pa jo je Mussolini preizkusil na abesinskih in španskih tleh, kjer je predstavljala vojaški duh fašistične Italije. Redna vojska, organizirana po prejšnjih pravilih, pa predstavlja italijansko vojaško tradicijo. Sedaj sta obe združeni v eno celoto. Pred kratkim je bilo izenačeno tudi plačevanje vojakov in miličnikov na osnovi ene lire dnevno. Kako bodo posamezni bataljoni milice razdeljeni na armadne zbornice in katerim regimentom bodo dodeljeni, še ni znano.

Tisov sorodnik — slovaški poslanik v Moskvi

Kakor doznava praški »Der Neue Tag«, organ rajhovskega protektorata na Češkem in Moravskem, so v Bratislavi v teku priprave za ureditev diplomatskih odnošajev med Slovaško in Rusijo. Slovaška bo v kratkem imenovala svojega diplomatskega zastopnika v Moskvi. Kakor poroča navedeni list, bo imenovan na to mesto Vranjo Tiso, sorodnik ministrskega predsednika msgr. Tisa.

Vremenska napoved

Zemunska: Toplejše bo. Pretežno bo oblačno, tu pa tam dež na severni polovici, zlasti pa v zapadnih krajih.

Gospodarstvo

Koordiniranje gospodarske politike države in banovine Hrvatske

Izjava trgovinskog ministra dr. Andresa

Minister za trgovinu in industriju dr. Ivo Andres je včeraj sprejel predstavnike tiska in jim dal naslednje izjavo:

Kakor je bilo že včeraj objavljeno, je sestavljeno besedilo uredbe o prenosu kompetenc ministrstva za trgovino in industrijo na bansko oblast banovine Hrvatske. Urediti je treba dvoje vprašanj: 1. vprašanje razmejitve pristojnosti med državo in banovino in 2. vprašanje reorganizacije tistih poslov, ki ostanejo v pristojnosti banovine. V prvem vprašanju je bilo treba določiti, ali ostanejo v pristojnosti banovine tisti poslovi, ki so bili prej v pristojnosti ministrstva, ali pa se morajo prenesti na bansko oblast. V drugem vprašanju je bilo treba določiti, ali ostanejo v pristojnosti banovine tisti poslovi, ki so bili prej v pristojnosti ministrstva, ali pa se morajo prenesti na bansko oblast. V prvem vprašanju je bilo treba določiti, ali ostanejo v pristojnosti banovine tisti poslovi, ki so bili prej v pristojnosti ministrstva, ali pa se morajo prenesti na bansko oblast. V drugem vprašanju je bilo treba določiti, ali ostanejo v pristojnosti banovine tisti poslovi, ki so bili prej v pristojnosti ministrstva, ali pa se morajo prenesti na bansko oblast.

Razume se, da so gotove ustanove trgovinskega ministrstva, ki izvajajo mednarodne konvencije, kakor so uprava za zaščito industrijske svojine, osrednja uprava za mere in uteži, stalna komisija za opojne droge, prepuščene državi skupnosti, prilagoditi pa se morajo novi državni ureditvi.

Uredba bo v prihodnjih dneh objavljena in dokazuje, da moreta dobra volja in lojalno sodelovanje uspešno obvladati tudi najtežje in najbolj občutljive posle.

Direkcija za zunanjo trgovino

Ugodem zaključek dela za prenos pristojnosti nam sedaj dovoljuje, da se še bolj posvetimo preureditvi tistih poslov, ki ostanejo še naprej v pristojnosti državne skupnosti. Tu mislim v glavnem na zunanjo trgovino. Preosnova poslov zunanje trgovine je potrebna zaradi nove državne ureditve kakor tudi zaradi sedanjih izjemnih razmer v mednarodni trgovini. Vodstvo teh poslov je daleč od tega, da bi bilo zadovoljivo. Sporazum od 26. avgusta je prepustil posle zunanje trgovine v državnih skupnosti. Zato ni razloga, da bi se ti posli v samem Beogradu vodili na šestih ali sedmih mestih. Morajo se zbrati na enem mestu, tako da se uprava zunanje trgovine združi. V sodelovanju s svojim po-

močnikom dr. Obradovićem sem sestavil načrt za ustanovitev direktorije za zunanjo trgovino, ki bo služil kot osnova za razpravo o dokončni ureditvi tega vprašanja. Anketo o tem sem že sklical za 23. oktober. Moja želja je, da porabim to priliko in revidiram režim zunanje politike. Sedanji režim izvoza in uvoza je nastal parcialno po potrebah posameznih trenutkov. Odtod vti nepovezanosti in odvisnih kontrolnih ukrepov. Ustanovitev direktorije za zunanjo trgovino zahteva, da se sama po sebi nekatere reforme v režimu izvoza in uvoza. Te reforme se bodo izvedle s posameznimi uredbami, pri čemer pa se ne smemo prena- gliti.

Se nekaj naj omenim v zvezi z direktorijo za zunanjo trgovino. Prvi načrt o direktoriji še ni bil izdelan, ko so me preplavili s prošnjami za namestitve v direktoriji. Rad bi poudaril, da bo direktorija v začetku delala z že formiranim strokovnim osebjem v ministrstvu in v njegovih ustanovah, novo osebje pa se bo sprejemalo po proračunskih možnostih, ki bodo še prišle. In sicer po natečaju, ki bo pravočasno objav- ljen.

Pogajanja z Nemčijo in Grčijo

Na vprašanje časnikarjev, kaj je s trgovinskimi pogajanjimi z nemško in grško delegacijo, je minister odgovoril, da so pogajanja z obema delegacijama že pri koncu. Načrtujem, da bo sporazum z Nemčijo že v začetku prihodnjega tedna podpisan. Ta sporazum oziroma protokol o zasedanju stalnega jugoslovansko-nemškega stalnega gospodarskega odbora bo obsegal vsa vprašanja, ki tudi normalno pridejo v te protokole in tvorijo neko vrsto načrta izmenjave med našo kraljevino in Nemčijo. Vsa vprašanja vprašanja našega izvoza v Nemčijo kakor tudi našega uvoza iz Nemčije so v glavnem rešena. Lahko rečem, da je načelo ravnateljstva pri izmenjavi popolnoma zagotovljeno in da se lahko pričakuje ugoden razvoj naše trgovine z Nem- čijo.

V pogajanjih z grško delegacijo so nastopile nekatere težave. Grki so zahtevali zmanjšanje odstotka v svobodnih devizah za plačilo našega izvoza, od 35 na 20%, kar pomeni povečanje odstotka kompenzaci- cij od 65 na 80%. V tej zvezi je nastalo vprašanje ravnateljstva med našim izvozom z uvozom v prometu z Grčijo. Naša delegacija skuša zagotoviti to ravnate- lje, ki je za nas osnovna skrb. Mislim, da bo tudi v tem pogledu prišlo v nekaj dneh do sporazuma.

Pogajanja z Italijo

Končno so pred durmi tudi še druga trgovinska pogajanja. Z italijanske strani je najavljen prihod g. Masija, generalnega ravnatelja italijanskega ministrstva za zunanjo trgovino in valute. Imel bo nalogo, ugotoviti z nami načrt za izvedbo zadnjega trgovinskega sporazuma z dne 3. avgusta 1939. Po drugi strani pa se lahko za naj- bližji čas pričakuje tudi pogajanja s Francijo in Madžarsko. Namen teh pogaj- janih bi bil da se odstranijo težkoče, ki so se zaradi izjemnih razmer pojavile pri iz- menjavi blaga med našo državo in ime- novanoma državama.

Oskrba naše tekstilne industrije s surovinami

V prvih tednih evropske vojne je vladala v naši tekstilni industriji velika zaskrblje- nost zaradi bodoče oskrbe s surovinami. Splošno se je sodelo, da bo dobava surovin skrajno otežena. Ovir v mednarodnem železniškem prometu, v pomorskem pro- metu zaradi blokade in poostreni plačilni po- goji, vse to je upravičevalo splošno boja- zen. Doselej smo bombaž in volno uvažali po večini iz ameriških Zedinjenih držav in Anglije ter njenih dominionov ter kolonij, bombažno in volno prejo pa zlasti iz Ita- lije in Nemčije (iz sušnega ozemlja, Če- ško-Moravske in Avstrije).

V pričetku leta 1938, so bile pri nas uve- dene omejitve glede dodelitve deviz za uvoz surovin iz deviznih držav, ki so povzročile, da je glede oskrbe s tekstilnimi surovi- nami že spomladaj prišlo do znatnih težkoč in so morali nekateri tekstilni obrati delo- ma omejiti obratovanje. Namen takratnih omejitev je bil, da bi čim več bombažne in volnene preje uvozili iz klinirskih držav, zlasti iz Italije in Nemčije. Pri dobavih iz teh dveh držav pa so v istem času nastopi- le nove ovire in se je uvoz bombažne in volnene preje iz Nemčije celo znatno zmanjšal. Ob pričetku vojne je Nemčija prepovedala izvoz bombažne preje, kar je razumljivo glede na okolnost, da Nemčija zaradi blokade ne more uvažati bombaža in volne. Zato se je ustavil tudi uvoz preje iz Italije. Uvozne omejitve v prvem polletju so povzročile, da so bile zaloge su- rovin pri naši industriji ob pričetku vojne manjše nego lani. V zadnjih dveh mesecih pred vojno se je uvoz sicer povečal, s tem večjim uvozom pa so podjetja le deloma nadoknadila primanjkljaj, ki je nastal v prvem polletju zaradi uvoznih omejitev.

Bombaž in bombažne preje smo v letu 1937 uvozili 39 milijonov kilogramov, lani pa 36 milijonov kilogramov; vrednost uvo- za pa je znašala v predlanskem letu 813 milijonov din in lani pa 602 milijona. V prvem letošnjem polletju je znašal uvoz bombaža in bombažne preje 17,6 milijona kg (lani v prvem polletju 17 milijonov). Uvoz se je letos v prvem polletju držal na lanskem višini, potrošnja pa je bila večja. V juliju in avgustu pa se je naš uvoz bom- baža in bombažne preje povečal in je zna- šal 5,8 milijona kilogramov (lani 5,2). Vol- ne in volnene preje smo leta 1937 uvozili 5 milijonov kilogramov v vrednosti 260 mi- lijonov din, lani pa 6,3 milijona kilogra- mov v vrednosti 239 milijonov din. Letos v prvem polletju je dosegel uvoz volne in volnene preje 3,6 milijona kg nasproti 2,6 milijona v prvem polletju lanskega le- ta. V juliju in avgustu pa smo uvozili 1,2 milijona kg nasproti 1,1 v istih dveh me- secih lanskega leta.

Navzlic težkočam, ki so nastopile v za- četku vojne gledajo danes v krogu teks- tilne industrije z večjim zaupanjem v bo- dočnost. Vse kaže, da se bo dalo vpraša- nje oskrbe naše industrije s tekstilnimi surovinami več ali manj zadovoljivo ure- diti. Italija je baje dobila velike količi- ne bombaža v Zedinjenih državah, tako da bo tudi nam lahko dobavljala bombaž- no prejo. Tekstilne surovine pa bomo la- hko uvažali tudi iz Anglije, ki bo v zame- no kupovala pri nas velike količine lesa živl in rud. Četudi bo uvoz tekstilnih su- rovin zasiguran, vendar je računati z znatnejšimi spremembami glede cen. V prvih tednih vojne so cene bombaža in volne precej narasle, potem pa so zopet popustile. Na ceno surovin pa bodo v bo- dočnosti vplivali visoko narasli pomorski pre- vozni stroški, važna pa je tudi okolnost, da naša podjetja ne dobe več surovin na kredit, temveč bodo morala blago plača- ti vnaprej ali v najboljšem primeru po sprejemu dokumentov, medtem ko so ime- la prej možnost plačila v 60 do 90 dneh. Zaradi spremenjenih plačilnih pogojev pri dobavi surovin naša tekstilna industrija noče več dajati blaga trgovcem na kre- dit. To vprašanje pa bi se dalo urediti na ta način, da bi naša tekstilna industrija dobila cenene kredite za nabavo surovin, pri čemer bi morala sodelovati naša Na- rodna banka.

Gospodarske vesti

Omejitve uvoza naših kovancev. Bančni in valutni oddelek finančnega mi- nistrstva je izdal pojasnilo, v zvezi z vnašanjem kovanih dinarskih novcev iz inozemstva, v katerem pravi, da se prepo- ved vnašanja dinarjev nanaša tudi na ko- vane dinarje, kolikor gre za svote preko 500 din na osebo v potniškem prometu. Po tem taktiki ne sme iz inozemstva pri- našati v promet največje 500 din na osebo, tisti v 100 dinarskih ban- kovcih ali pa v kovanim denarju.

Vložitev prijav za zgradarstvo. Na podlagi zakona o neposrednih davkih je davčni oddelek finančnega ministrstva na- ročil davčnim upravam, naj pozovejo vse davčne obvezance zgradarstva, kakor tudi tiste, ki bivajo v turističnih in zdravil- skih krajih, da vložijo davčne prijave za zgradarstvo za davčno leto 1940., in sicer v času od 1. do 30. novembra t. l. Poziv za predložitev prijav je treba objaviti v vsaki občini s pisnim oglasom, ki mora biti nabit na občinskih ali drugih jav- nih zgradbah, prav tako v listih, v sel- skih občinah pa na običajen način. Javni poziv za predložitev davčnih prijav zgra- darine je treba objaviti 1. novembra. Pre- gledovanje in overovljanje davčnih prijav s formalne in materialne strani se mora po predpisih točke 11 pravilnika k št. 34 zakona o neposrednih davkih v manjših davčnih upravah izvršiti najkasneje do 25. januarja, v večjih pa do 15. februarja 1940.

Hmeljske cene še vedno rasejo. Iz Zalca nam poročajo: Zadnje dni so neka- tri prodali blago že po 65 din za kg.

Industrija mila in uvoz surovin. Pre- jeji smo: Tvornice mila se borijo z velikimi težavami, ker še vedno ni rešeno vprašanje dobave surovin iz prekomorskih dežel, a zaloge so že docela izčrpane z naročili, ki so jih prevzele prejšnje mesece. Za maj- hne količine surovin, ki se dobe v državi, je treba plačati mnogo višjo ceno, kar je povzročilo povišanje cen pralnega mila. Glede prekomorskih surovin danes sploh ni nobene realne baze za kalkulacijo in se bodo morale cene mila od časa do časa pri- lagoditi cenam surovin. Sedaj so že vse tvornice mila cene dvignile. Industrija mila je prišla v to neugodno situacijo predvsem zaradi tega, ker že v začetku te- kočega leta zaradi deviznih težkoč ni mo- gla redno dobivati surovin. Uvoz surovin je bil letos za 70% manjši v primeri s pre- teklim letom in je bilo za uvoz vsake par- tije potrebno novo dovoljenje. Uvozna do- voljenja so se gibala v mejah kvote za po- edina tromesečja, tako da nekatere tvor- nice tretjega in četrtega kvartala tega le- ta sploh niso mogle izkoristiti. Surovine, na- ročene iz prekomorskih dežel, ki bi morale dosepeti v septembru in kasneje, so bile zadržane v raznih tujih lukah. Vse to je vzrok da je ostala glavna industrija mila zaenkrat brez običajnih surovin in da tr- ga ne dobi toliko mila, kolikor ga potrebuje.

Borze

13. oktobra
Na jugoslovanskih borzah notirajo nem- ski klinirski čeki nespremenjeno 14.30. Grški bomi so se trgovali v Zagrebu po 32.75 in v Beogradu po 33. Tečaj na svobodnem deviznem trgu se ravna po- dalje po tečaju 55 din za dolar.

Na zagrebškem efektornem tržišču se je Vojna škoda pri mirni tendenci nudila po 402 (v Beogradu je bil promet po 401). Do zaključka je prišlo v 7% Blair-oven posoj- lu po 85 (v Beogradu po 84.50).

Devize

Ljubljana. Oficijelni tečaji: London 177.90 — 181.10, Pariz 100.50 — 102.80, New York 4403 — 4463, Curih 995 — 1005, Amsterdam 2347.20 — 2385.20, Bruselj 738.75 — 750.75. Tečaji na svobodnem trgu: London 220 — 222.20, Pariz 124.34 — 126.64, New York 5480 — 5520, Curih 1229.56 — 1239.56, Amsterdam 2902.21 — 2940.21, Bruselj 913.43 — 925.43.
Curih. Pariz 10.17, London 17.96, New York 445.75, Bruselj 74.47, Milan 22.50, Amsterdam 236.62, Berlin 177.50, Stock- holm 106.15, Oslo 101.15, København 86.

Effekti

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 402 bl., 4%, severne agrarne 56 bl., 6%, beguške 68 — 72, 6% šumske 64 — 68, 6% dalm. agrarne 65 — 68, 7% stabiliz. 90 bl., 7% Blair 85 bl. (85), 8% Blair 87 bl.; delnice: Trboveljska 170 — 172.50.
Beograd. Vojna škoda 400 — 402 (401), 6% beguške 71.50 — 73 (72), 6% dalm. agrarne 68 — 69, 6% šumske 65.50 — 67.50, 7% invest. — (94), 7% Blair 84 — 86 (84.50), 8% Blair 87 — 88.50, Narodna banka 6950 den. (6900), PAB 187 den.

Blagovna tržišča

Zito

Novosadska blagovna borza (1. t. m.). Tendencija nespren. Pšenica: baška. okol. Novi Sad in Sombor 157; gorjuba- ška 159 šlep Tisa I. 165; rž: baška 127 — 129. Oves: baški, sremski in slavonski 140 — 142.50, Jecmen: baški in sremski 64.65 kg 142.50 — 145 kg rž: baška 110 — 112; banatska 109 — 110; pariteta Indija 110 — 112. Moka: baška in banatska 108 — 110; 230 — 240; 240 — 210 220; 240 — 190 — 200; 240 — 170 do 180; 240 — 145 — 155; 240 — 117.50 do 122.50. Vrsto: baški, sremski beli brez vrč novi 315 — 325. Otrubi: baški in sremski 106 — 108, banatski 104 — 106.

Okrožnica dr. Mačka organizacijam HSS

Te dni je razposlal predsednik HSS dr. Maček vsem stranknim organizacijam okrožnico o političnem položaju. Najprej naroča okrožnica vsem sreskim organiza- cijam, da se sestanejo k plenarnim sejam v nedeljo 15. oktobra in da na teh sejah razpravljajo o okrožnici. V naslednjih dneh se morajo sestati vse krajevne or- ganizacije ter seznaniti članstvo z vsebino okrožnice.

Okrožnica obširno razpravlja o delu za organiziranje banske oblasti v banovini Hrvatski in o prenosu kompetenc, ki se vrši v polnem soglasju med vodstvom HSS in pristojnimi ministri. Pripravlja se volilni zakon za hrvatski sabor, ki bo v kratkem izdelan po navodilih dr. Mačka. Glede zunanje politike sporoča okrožnica, da vlada polno soglasje v vladi glede po- trebe vzdrževanja absolutne nevtralnosti v poseben evropskem konfliktu.

Sedeben del okrožnice je posvečen pod- talnemu rovarjenju raznih neodgovornih elementov proti politiki sporazuma in aktivnega sodelovanja predstavnikov hr-

vatskega naroda pri upravljanju državnih poslov. Med drugim stoji tu:

»So to ljudje, ki namenoma ustvarjajo in povečujejo nezadovoljstvo, da bi lahko trdili, da vlada v banovini Hrvatski ne- red in kaos. Ti ljudje, ki imajo različne cilje, delajo vsak na svoj način. Zato sta nam zelo potrebni disciplina in opreznost tudi takrat, ko nam delajo ti ljudje kri- vico. Po 20 letih borbe smo dosegli, da lahko z izvajanjem svojega programa zboljšamo svoj položaj in pripravimo naši deci boljšo bodočnost. Pri tem delu nas nihče ne more ustaviti. Nevtrnost bi na- stala samo tedaj, če bi zavladali med nami nesoglasje in nedisciplina ali če bi nasledil intrigam in podvalam naših nasprotnikov, ki bi potem lahko dokazovali, da vlada v banovini Hrvatski res nered in kaos in da bi bila potrebna celo neka intervencija od zunaj, ki naj bi uvedla med nami red. Danes je naša usoda v naših rokah. Zato sta danes bolj kakor kdaj doslej potrebni disciplina in sloga.«

Po stari navadi

Opoldanska izdaja »Slovenca« »Sloven- ski dom«, objavlja v včerajšnji številki v obliki poročila iz Beograda, da se je Jugo- slovenska nacionalna stranka skupaj s Srb- skim kulturnim klubom pridružila akciji proti sporazumu s poudarjenjem srbsvta in gesla »Srbi skupaj«. V JNS da je zopet prevladala stara velesrbska skupina, zaradi česar je prišel dr. Kramer kot zaveznik dr. Mačka v težak položaj. Dr. Kramer skuša sedaj v Beogradu delati razpoloženje, da so slovenske opozicijske skupine od JNS do komunistov, dr. Kramerjevih zaveznikov, proti avtonomiji Slovenije. Iz previdnosti pa žene dr. Kramer v boj proti avtonomiji razne nepolitične organizacije ter skuša s pridobivanjem izjav v srbskih listih delati razpoloženje v srbski javnosti. O tem da priča tudi komentar, ki ga objavlja beograjs- ka »Pravda« o izjavi dravskih rezervnih častnikov in bojnikov, ki je očitno in- spiriran iz krogov slovenske JNS...

Sveda gre tu zopet za eno izmed onih značilnih lažnivih intrig, ki smo jih iz Ko- pitarjeve ulice vajeni. Notorično pa je, da je JNS najodločnejša protivnica tako zva- ne srbske fronte, ne le po svojem progra- mu, temveč tudi po vsem svojem delovan- ju. Prav tako je notorično, da je ravno JNS, ko so bili nekateri njeni člani povab- ljeni, da vstopijo v Srbski kulturni klub, izrecno poudarila, da se s programom Sr- skega kulturnega kluba ne strinja, in so za- to njeni funkcionarji vstop v ta klub od- klonili. Notorično je, da je bil na ustanov- nem obnem zboru Srbskega kulturnega kluba navzoč kot delegat bivši senator Fran- ce Smodej, ki je v imenu svojih somišlje- nikov ustanovitev tega kluba pozdravil.

Znamenita je tudi trditve opoldanske »Slovenčeve« izdaje, ki v eni sapi dr. Kra- merja dolži da dela v Beogradu razpolože- nje proti »avtonomiji Slovenije«, na drugi strani pa mu istočasno očita, da se sam ne upa o tem izraziti temveč da žene v boj razne nepolitične organizacije. Kaj torej dela dr. Kramer? Ali se upa govoriti o av- tonomiji Slovenije ali se ne upa?

Med nepolitičnimi organizacijami, ki jih baje dr. Kramer »žene v boj«, šteje »Slovenski dom« slovensko sekcijo Udruženja rezerv- nih oficirjev, katerih v vseh listih objav- ljena patriotska resolucija je vzbudila v vsej naši javnosti pozornost in odobrava-

nje, a je bila z interesom sprejeta tudi z- naj mej naše države kot manifestacija usod- ne povezanosti Slovencev z Jugoslavijo. Francoske, angleške, švicarske in italijan- ske radijske postaje so objavile vsebino te resolucije — očitno tudi po dr. Kramer- jevem navodilu.

Kot posebno pikantno je treba zabele- žiti še ljubeznivo »ugotovitev« gospode iz Kopitarjeve ulice, da je dr. Kramer politi- čni zaveznik komunistov. Ta gospoda je ta- ko slepa in gluha, da ne vidi in ne sliši, v kakšnem položaju se sama nahaja, in z ne- verjetno lahkomišelnostjo poganja vse svo- je nasprotnike v komunistični tabor. To je cinizem, ki se lahko kdaj še bridko ma- ščuje.

Ni manj činično pa ni, da gospodje iz Kopitarjeve ulice, kjer morda sedi tudi eden ali drugi član Udruženja rezervnih oficir- jev, nimajo prav nič respekta pred nobeno vsenarodno, še tako pomembno organizaci- jo, kadar jim trenutni računi drugače ka- žejo.

Kar se tiče mišljenja, ki ga dr. Kramer zastopa naj ne bodo pri »Slovencu« prav nič na nejasnem. Dr. Kramer je o vpraša- nju sporazuma in slovenske samouprave prav jasno spregovoril že takrat, ko so gos- podje pri »Slovenskem domu« še v potu svojega obraza branili in slavili politiko najzagrizenjšega centralizma dr. Milana Stojadinovića. Dr. Kramer se je s svojimi političnimi prijatelji za idejo sporazuma in preureditve naše države boril takrat, ko je bilo za to treba težkih žrtve, in celokupni slovenski opoziciji gre nekaj zasluge, da je 11. decembra ideja sporazuma politično zmaga in da je bil poražen že izdelani načrt hegemonistične diktature dr. Stojadino- vića in njegovih.

Res pa je, da dr. Kramer niti doma, niti v Beogradu ne taji svoje prepričanja in povsod tolmači zahtevo, da se morejo vpra- šanja, ki se tičejo vseh Slovencev, reševati le s sodelovanjem vseh resnih slovenskih političnih skupin. Ako gospoda iz Kopitar- jeve ulice želi, da se dr. Kramer izjavi o nekoliko zagonetnih »avtonomiji Slovenije«, o kateri pišejo, naj najprej bistro in jasno povedo, kako si jo zamišljajo, in dr. Kramer ter JNS, kakor menda tudi ostala sloven- ska opozicija, bo sigurno rekla svojo jasno besedo.

Uredba o nameščencih finančne kontrole

Beograd, 13. okt. p. Finančni minister dr. Šutej je sprejel dopolne zastopstvo udru- ženja zvanikov finančne kontrole v zvezi z bližnjim uveljavljanjem uredbe o ure- diti položaja nameščencev finančne kont- role. Delegacija je obrazložila ministru svoje želje glede na težavni položaj, v ka- terem žive zvanikanci finančne kontrole za- radi slabih plač in napornega dela. Minister dr. Šutej je potrdil, da bo uredba o ure- diti položaja organov finančne kontrole res uveljavljena že v nekoliko dneh, ter je po- udaril, da je sam spoznal, da so organi finančne kontrole preslabo plačani. Depu- tacija je vodil predsednik udruženja Josip Sulić, ljubljansko sekcijo pa je zastopal Le- opold Zabukovec.

Prenos kmetijskih poslov na Hrvatsko

Beograd, 13. okt. p. Jutri bo končano pripravljeno delo za uveljavljanje uredbe o prenosu poslov od ministrstva za kmetij- stvo na bansko oblast v Zagrebu. Uredba bo objavljena in uveljavljena v par dneh.

Nova delavska zbornica v Zagrebu

Zagreb, 13. okt. o. Danes je ban dr. Šu- bašić na podlagi pooblastila v finančnem zakonu razrešil dolžnost vse članke sku- pšine Delavske zbornice in njihove name- stnike ter imenoval na njihovo mesto no- ve, po večini pristaje HSS.

Spremembe pri zagrebški Avali

Zagreb, 13. oktobra. o. Milovan Pulanić, šef dopisništva agencije Avale v Zagrebu, je bil z odlokom uprave razrešen dolž- nosti. Na njegovo mesto bo imenovan ur- ednik »Hrvatskega dnevnika« Senda.

Nagrada na fotografski razstavi v Zagrebu

Zagreb, 13. okt. o. Razsodišče na medna- rodni razstavi umetniških fotografij v Za- grebu je ocenilo posamezna dela in razdeli- lo nagrade. Američani so bili najboljši ter so dobili eno zlato, tri srebrne in eno bro- nasto plaketo. Dobro so se odrezali tudi Nemci, Italijani, Belgijci in Madžari. Izmed domačih razstavljalcev je dobil bronasto plaketo Kocijančič iz Ljubljane.

Velika tatvina v Zagrebu

Zagreb, 13. okt. o. Davi je bila v podru- žnici Pošte hranilnica velika tatvina. Anton Požgaj, namestnik tvrde Herman Polak, je prišel v podružnico, da bi vložil 100.000 din. Ko pa je prišel k bla- gajni, da bi izročil denar, je ugotovil, da ga nima več v aktivih. Denar mu je bil med čakanjem ukraden na skrivnost- nen način.

Upravnik pomorskega in rečnega prometa

Beograd, 13. okt. p. Na predlog mini- stra za promet je imenovan za upravnika pomorskega in rečnega prometa inž. Stevo Besarić, upokojeni načelnik banske uprave v Banjaluki v pokloju.

Iz vojaške službe

Beograd, 13. okt. p. Službeni »Vojni list« objavlja ukaz o upokojitvi artiljerijsko- tehničnega generala Božina Hadži-ilića ter sodnega generala Milana Andjeljića.

Za vojaškega atašea pri poslanstvu v Washingtonu je imenovan generalštabni polkovnik Mirko Burja.

Odlikovanje

Beograd, 13. okt. p. Na predlog mi- nistrstva za kmetijstvo je bil odlikovav s redom Sv. Save III. stopnje Nikolaj Jur- ković, posestnik iz Radvanja pri Maribor- u.

Iz prometne službe

Beograd, 13. okt. p. Napredovali so pri železniški direktoriji v Ljubljani za prista- va 8. pol. skupine inž. Alojzij Debeljak, za prometna uradnika 9. pol. skupine Jan- oš Šomfal in Jovan Vuković, za pomožna strojevodja 10. pol. skupine Viljem Hage in Fran Pšenica, vsi uradniški pripravni- ki. Premješeni so prometni uradniki Fr. Hrovatin z Jesenice v Ljubljano, Nikolaj Mikić iz Trbovelj na Jesenice, Vladislav Jenko z Brega v Trbovlje, Fran Železnik iz Veleša v Slov. Bistrico, nadzornik pro- ge Anton Arhar z Zidanega mosta k 8. sekciji Maribor—Studenci, Blaž Valand iz Maribora—Studenci v Litijo, pomožni nad- zornik Fran Ahčin iz Celja v Središče, nadzornik telegrafa Anton Kuštrin iz Ljubljane na Zidani most.

Silno neurje na Visu

Split, 13. okt. o. Silno neurje je opusto- šilo del otoka Visa. Uničenega je grozja za več tisoč hektolitrov novega vina. Ne- katere vasi je voda preplavila. Škodo ce- nijo na milijone dinarjev.

Belgija proti komunistom

Bruselj, 13. okt. br. Včeraj se je v Belgiji pričela nova odločna akcija proti komu- nistom. V pretekli noči je belgijska policija izvršila celo vrsto preiskav pri komunisti- čnih vrstih v Bruslju in na deželi. Zaple- nila je velike množine komunističnih publi- kacij.

Belgijska vojaška naročila v Ameriki

Bruselj, 13. okt. s. Belgijska vojaška mi- sija odputuje te dni v Zedinjene države, da se dogovori glede dobave letal, protiletal- skih topov in opreme za belgijsko vojsko. Naročila bodo obsegala vojnega materiala za pet milijonov dolarjev.

Delegacija Zavoda za pospe- ševanje zunanje trgovine za banovino Hrvatsko

V ponedeljek 16. t. m. bo prišla v Za- grebu poslovati delegacija Zavoda za po- speševanje zunanje trgovine za banovino Hrvatsko, in sicer v palači Matice hrvat- skih obrtnikov (Ilica 49). Na predlog ba- na banovine Hrvatske je trgovinski mi- nister dr. Andres na osnovi čl. 1 točke 1. uredbe o organizaciji Zavoda za pospe- ševanje zunanje trgovine izdal odlok, da se pri delegaciji ustanovi strokovni posve- tovalni odbor. Obenem je trgovinski mi- nister imenoval naslednje člane tega posve- tovalnega odbora: dr. Dragutin Toth, ravnatelj Gospodarske sloge v Zagrebu; dr. Rudolf Bičanić, upravnik zavoda za pro- učevanje kmetijskega in narodnega gospo- darstva v Zagrebu; dr. Stjepan Pošić, predsednik Osrednjega saveza hrvatskih seljaških združenj v Zagrebu; dr. Silvester Djunić, predsednik Zadrugnega saveza v Splitu; dr. Vjekoslav Fleischer, glavni taj- nik Trgovinske zbornice v Zagrebu; dr. Sava Bošković, tajnik Trgovinsko-indu- strijske z

Njegov vsakdanji sprehod

Min. predsednik Chamberlain se navzlic ogromnemu delu, ki mu ga nalaga današnji čas, vsak dan v spremstvu svoje soproge sprehaja v parku St. Jamesa, kjer imajo varnostno službo vojaki angleške teritorialne vojske

Francija je mirna in zaupa vase

Vtisi tritedenskega bivanja v Parizu

Inozemec, ki je preživel tri tedne vojne v Franciji in se je pred kratkim vrnil iz Pariza, opisuje svoje vtise ter podarja posebno mirno obnašanje Francozov, pri katerih ni opaziti niti sledu nervoznosti. Med drugim pravi:

Zelo sem bil iznenaden na potovanju, ko sem videl, kako se sprevodniki na železnihicah trudijo, da bi zagurali vsake-mu potniku udobnost potovanja. V mojem oddelku iz razumljivih razlogov ni bilo svetilke, čeprav sem potoval ponoči. Med potniki so bile večinoma ženske. Med seboj so tiho govorile. Njihovi pomenki so me globoko dojmili. Govorile so o svojih možeh na bojišču in o otrocih, ki so jih oblasti poslale iz mesta na kmete. Toda nisem slišal niti ene besede zaradi vpoklicev in zaradi žrtve, ki jih terja od njih sedanja vojna.

Preden sem se pripeljal v Francijo, so pripovedovali, da ni na razpolago niti enega takšnega. To ni resnica. Na postaji, kjer sem izstopil, sem videl vrsto avtomobilov in sam sem najel enega, da me je odpeljal v hotel.

V hotelu, kjer sem se nastanil, je hči lastnika nadomeščala vratarja, ki je poznan pod orožje. Spoznal sem, da so se Francozi v vojni drug drugemu tako približali, da vlada med njimi globoko prijateljstvo. Nikjer ni opaziti divergentnih sledov nasprotnih političnih strank. Tudi trgovina in gospodarstvo sta prežeta duha skupnosti. Na lastne oči sem videl in na lastna ušesa slišal, kako so lastniki velikega podjetja brez ugovora pristali

„Molči in delaj!“

Tega načela, ki ga je sam zastavljal za zgled v sedanjem času, se italijanski ministrski predsednik tudi dejansko drži. Kadar se pokaže potreba, prime tudi sam za kramp ter ga zasadi v zemljo

Kako dolgo vzdržimo brez spanja?

Če prebijemo kakšno noč v vlaku ali v službi brez spanja, se naslednji dan ne počutimo dobro. Utujenost, glavobol, zmanjšana sposobnost za osredotočenost so posledice takšne prečute noči. Vprašanje, kako dolgo zdrži človek brez spanja, si je zadalo že mnogo raziskovalcev. Poskusi so dali najrazličnejše rezultate.

Zdravi ljudje s krepkimi živci vztrajajo dolgo brez spanja, ne da bi jim to v zdravju škodovalo. Takšne stvari so pogostoma opazovali pri vojaki v svetovni vojni. Neki angleški zdravnik je napravil poskus s samim seboj in ni spal 80 ur, neki ameriški raziskovalec pa je zdržal celo 114 ur. Niti ta niti prejšnji nista na zdravju utrpela nobene škode.

Štirje konji zgoreli

V La Chaux des Fonds je pri nekem prevozniku izbruhnil ogenj, ki je upeljal skladišče in hlev. V enem izmed hlevov so bili štirje konji za prevažanje tovorov. Zgoreli so pri živem telesu.

Zaklonišče za pet tisoč oseb

Občina Balkenberg na Holandskem razpolaga z največjim zakloniščem zoper zračne napade na svetu. To zaklonišče je vrhu tega staro nekoliko sto let. Gre namreč za naravno jamo, ki so ji vhode deloma umetno postavili oziroma razširili.

Lapornata plast nad tem zavetiščem je de bela 25 do 40 m. Prostor, ki prihaja kot zavetišče v poštev, meri 40 ha in je stodostotno zavarovan ne samo proti drobcem in plinu, temveč tudi proti izstrelkom iz najtežjih topov. Jamski labirint se deli v 90 oddelkov, v vsakem pa je prostora za 5 do 98 oseb, skupaj pa za 5000. V sili bi zaklonišče sprejelo lahko še petkrat toliko ljudi.

Že prejšnja pokolenja so se skrivala v tej jami, ko se je dežela borila proti Francozom. Iz tega časa izvirajo podzemski hlevi, ki so se njihovi sledovi še ohranili. dalje tudi zasilna cerkev, ki se je ohranila nespremenjena.

Svinec na dnu jezera

Na nenavaden način so si nekateri brezposelni v Denveru priskrbeli lep zaslužek. Na majhnem jezeru v bližini tega koloradskega mesta prireajo že 27 let streljanje na golobe, to se pravi na lončene golobe, ki jih poseben stroj meče v zrak.

Neki brezposelni po imenu Jack Edwards si je sedaj domislil, da morajo vse izstreljene kroglice ležati na dnu jezera in ker so se ljudje teh strelskih tekem vneto udeleževali, se je moral tam sčasoma nabrati najmanj 150 ton svinca. Dogovoril se je z dvema drugima brezposelnima in res je močeno uspelo to nenavaden izkoriščanje rudnika na dnu jezera. Nekje so si nabavili staro črpalko, ki jo poganja motor na gazolin, in s tem so začeli delati. Sedaj spravijo vsak dan povprečno eno tona svinca na dan, tona pa stane 65 dolarjev!

Med Finsko in Rusijo

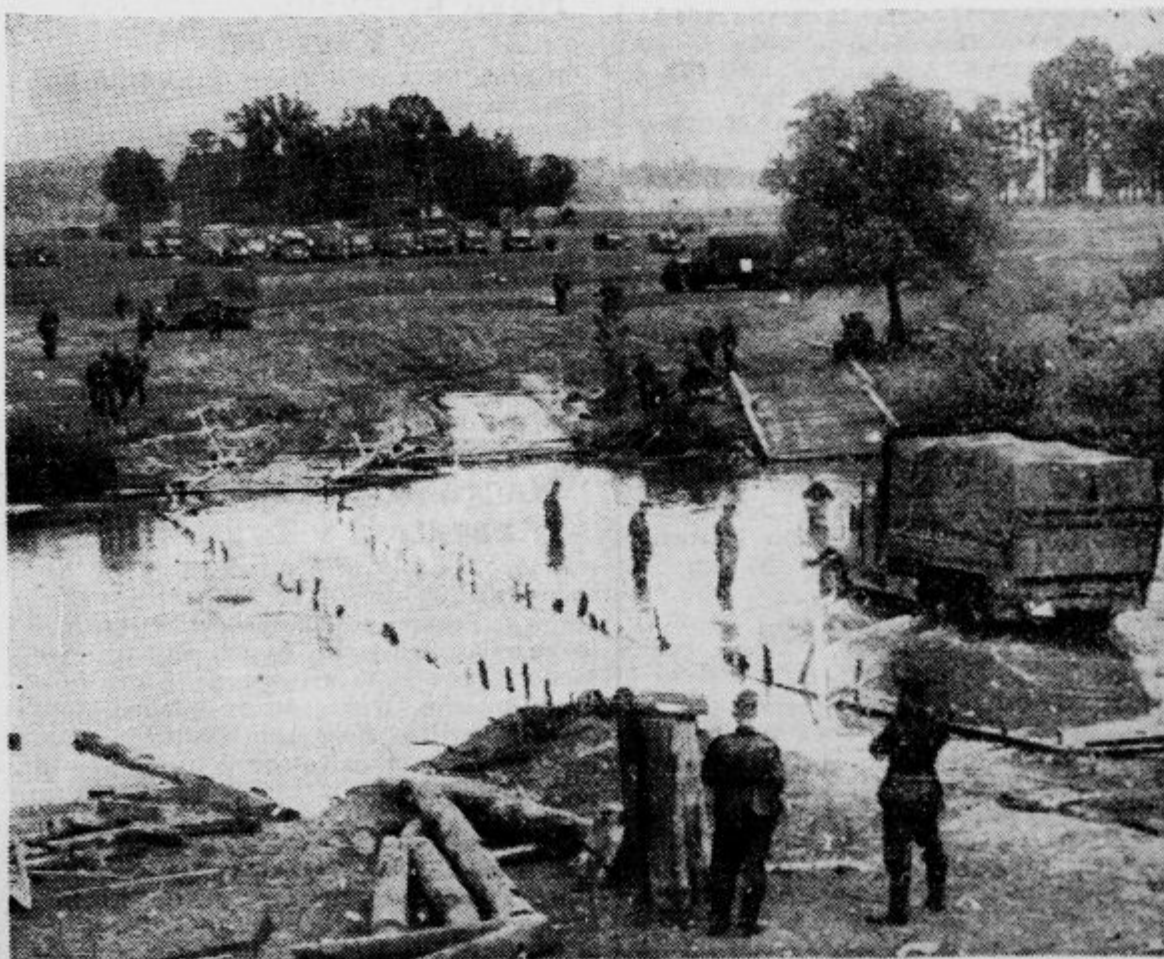
Finski zunanji minister Erko stoji v sedanjih pogajanjih z Rusijo pred zelo kočljivo nalogo

Stoj! Ni koraka naprej!

V Ameriki so na budni straži proti saboterm in ustavitjo na mostovih vsakega sumljivega človeka

Pohod ni bil vedno lahek

Nemški vojaški pohod na Poljsko ni bil vedno gladek. Časih so se nemškim vozilom postavile v bran tudi naravne ovire, kakor kaže pričujoča slika. Ker pionirji niso mogli postaviti pontonskega mostu je moral avto voziti skozi vodo

Vojaki finske vojske

Zaradi napetega položaja v odnosih z Rusijo, je finska vlada pozvala pod orožje del svojega moškega prebivalstva, ženske, otroke in starce pa so odstranili iz izpostavljenih postojank

Razdejana Poljska

Sledovi vojne — Obnovitvena dela

Te dni je vozil vlak iz Vroclava v Nemčiji v zasedeni Lodz, kjer imata svoj sedež vojna in civilna uprava. Ta vlak si cer še ni bil določen za splošni promet, vendar pa so ga uporabili številni begunci iz poljskih pokrajin, da so se vrnili v svoje domove.

Neki novinar, ki se je vozil s tem vlakom, pravi, da kaže pokrajina po preko-račenju stare nemške meje sprva le malo sledov vojne. Le tu in tam se vidi na postajnih poslopih zadetki granat. Tu in tam je uničena kakšna tovarna, toda kraji sami so skoraj popolnoma nepoškodovani. Sistematično uničeni pa so vsi mostovi in prehodi, v kolikor so imeli vojaški pomen. Tu so nemški bombniki opravili temeljito delo. Tudi Poljaki so na svojih umikih pogladi mnogo takšnih naprav v zrak. Toda sedaj so na delu že graditeljske kolone nemških državnih železnic, delovne službe in domači delavci. Ti pospravljajo ostavljeni in uničeni poljski

vojni material, zgorele železniške vozove in druge razbitine. Popravljajo proge, obnavljajo mostove in poti.

Na nekaterih mestih v okolici Sieradza je videti, da so se tam vršili hudi boji. Na nekem mestu, kjer so se upirale poljske čete, so ostali od mnogih hiš samo ostan-ki zidov.

V mestu Lodzu vladata spet živahno življenje. Policijsko službo opravljajo narodno socialistični oddelki s sodelovanjem rediteljev nemških domačinov. Vseposod je videti mnogo uniform, drugače se vojna v vsakdanjem življenju bolj malo čuti. Odredbe za zatemanje so že razveljavljene, trgovine so odprte, kmetje prihajajo vsak dan na trg in prodajajo svoje blago za stalne cene. Iz dela tovarniških dimnikov se dviga spet dim.

Industrija računa s tem, da ji po nemško-sovjetski pogodbi ne bo zmanjkalo si-rov. Izhajata en nemški list in en poljski, ostali poljski listi so ustavljeni.

Poroka v ječi je ni rešila vislic

Kako se je skušala bolgarska morilka izogniti smrti

Pred nekaj časa se je v bukreštanski ženski kaznišnici poročila neka Bolgarka z rumunskim težkim zločincem. Šlo je za tridesetletno Kristino Stankovo, ki jo je bilo bolgarsko sodišče zavezilo umora nezvestega moža obsojilo na smrt, pa je bila pobegnila iz ječe in je ušla na rumunsko tla. Tu se je morala zagovarjati za vojno nedovoljenega prekoračenja meje in

so jo zaprli. Med tem so bolgarske oblasti zahtevale od rumunskih izročitev.

Da bi ušla tej izročitvi, se je morilka poročila z nekim morilec, rumunskim državljanom, ki so ga bili obsojili na dosmrtno ječo. S tem je postala rumunska državljanka. A navzlic tej spremembi državljanstva so rumunske oblasti priznale bolgarsko zahtevo po izročitvi kot upravičeno, ker je prispela ta en dan pred poroko. Morilko so že predali bolgarskim oblastem in sedaj jo čaka smrt na vislicah.

Tovariška pomoč

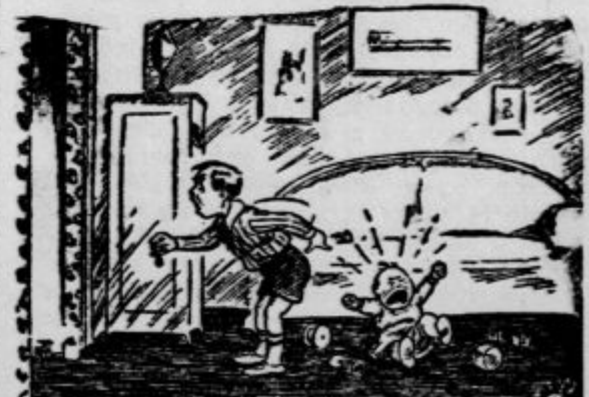
Dva angleška vojaka na poti v francosko garnizijo za Maginotovo linijo

A NEKDOTA

Slikar Lembach je hotel upodobiti mlado, zelo lepo damo. Ta je imela dragoceno in na sebi tudi zelo mično ogrlico, ki jo je hotela imeti na vsak način ovekovečeno na sliki.

Slikarju pa ogrlica iz nekih razlogov ni ugajala. Želel je, da bi prišla dama z drugo. Navzlic obljubam pa jo je imela naslednjikrat okrog vratu. Odločno se je uprla, da bi jo odložila. Izzvala je majhen nastop in potočila tudi nekoliko solz, tako da se je moral dobrodušni umetnik komično s nasmeškom vdati. Stori je to z besedami: »Nu, da tukaj ne moremo ničesar storiti! Živci iz pajčevine, srčice iz voska in glavica iz železa: to je pač naris ženske strukture...«

VSAK DAN ENA

»Kaj pa uganja danes bratec, mamica? Tri cucije je že pogotnil, pa še vedno kriči!«

(Judgoy)

S prisego je onemel

V Topolni na Moravskem živi kmet po imenu Franc Gajdošik, ki slovi po okoliščini zavoju svoje nenavadne prislege, da si ne bo rezal niti brade niti strigel las in da ne bo nikoli več spregovoril nobene besede. Gajdošik je bil to prisegel, ko se je pred 20 leti vrnil iz vojne in je ugotovil, da mu je bila žena med tem postala nezvesta.

Odlej se je držal svoje prislege, dokler ni v zadnjem času vendarle začutil potrebe, da bi kakšno znil. Tedaj pa je v svojo grozo ugotovil, da se je odvažil govorjenja. Iz ust ni spravil niti ene razumljive besede. Sedaj se trudijo zdravniki z njim, da bi mu vrnil govor.

Streljanje pri porokah prepovedano

Policija v Niagara Fallsu je prepovedala bučne poroke. Kot hrup v smislu svoje odredbe je označila tudi streljanje, ki je bilo doslej ob takšnih prilikah zelo priljubljeno, svahte pa odslej zuma zaprtih prostorov ne bodo smeli razbiti več nego en kozarec, ne bodo smeli navijati gramofonov in vključevati radijev pri odprtih oknih po 3. uri zjutraj in enako je tudi po tem času prepovedano tudi prepevanje na cestah. V hiši sami in pri zaprtih oknih pa si svahte lahko dovolijo kakršne koli truščne, samo streljati ne bodo smeli.

Rudniška katastrofa

V premogovniku v Parau v Mehiki je nastala strahovita eksplozija plinov, ki je zahtevala mnogo smrtnih žrtev. Doslej so spravili na dan 75 trupel, ki jih niso mogli identificirati. Mnoge rudarje je dobesedno raztrgalo na tisoč kosčkov. Ta rudniška katastrofa je največja, kar so jih imeli doslej v Mehiki.

108.000 poljskih beguncev v Rumuniji

Kakor beležijo rumunski listi, se nahaja na rumunskem ozemlju trenutno 108 tisoč beguncev iz Poljske. Med njimi je 70 tisoč vojakov. Vprašanje preskrbe te ogromne množice ljudi brez doma in sredstev povzroča rumunski vladi izvestne neprijetnosti in težave.

Skrčen promet skozi Sueški prekop

Agencija Stefani poroča, da vozijo zdaj skozi Sueški prekop izključno francoske in angleške ladje. Promet se je tako skrčil, da so znašali dohodki družbe Sueškega prekopa v letošnjem septembru 386 tisoč funtov proti 800 tisoč funtom v mesecu avgustu.

Pasteurjev institut in vojna

Ravnatelj Pasteurjevega zavoda v Parizu Louis Marin je izjavil, da se izdela v institutu zdaj dnevno 50 tisoč stekleničic seruma proti tetanusu. V svetovni vojni je znašala produkcija samo 20 tisoč stekleničic dnevno. Poleg tega proizvajajo zdaj v Pasteurjevem zavodu še druge serume, med njimi cepivo proti tifusu in griži.

Kulturni pregled

Edinstveno delo v slovanskih literaturah

Jakovenkova »Zgodovina ruske filozofije«

Slovanski inštitut v Pragi je izdal kot četrti zvezek svojih priročnikov 562 strani obsega knjigo Borisa Jakovenke »Dejiny ruske filozofije« (Zgodovina ruske filozofije). Obsejni spis je prevedel iz rokopisa Ferdinand Pelikan. O postanku tega učbenika zgodovina ruske filozofije — sam pisec označuje v predgovoru svoje delo za učbenik — pravi Jakovenko, da je sad skoraj petindvajsetletnega dela z gradivom, ki je zabeleženo v spisu. L. 1922 je pisec izdal v Berlinu knjigo »Očerka ruskoj filozofije«, pet let pozneje je objavil isti spis v italijanskem prevodu »Filosofia russica« in v podvojenem obsegu. V letih 1927—31 je Jakovenko nadaljeval z zbiranjem gradiva in obenem izdal časopis »Der russische Gedanke«. Naposled je v letih 1934—35 objavil dve obsejni nemški razpravi o zgodovini heglgovstva v Rusiji, v zadnjih letih pa je pripravil v nemščini celo knjigo o vplivu Heglove filozofije na rusko miselnost.

Boris Jakovenko je ruski emigrant, ki je preživel zadnji dve desetletji v raznih evropskih kulturnih središčih. Njegov markantni obraz z dolgo črno brado se mi je vtisnil v spomin iz čitalnice praške Slovenske knjižnice, kjer je Jakovenko dan za dnevni posedel za kupom knjig in marljivo zbiral gradivo za to svoje delo, ki je njegov chef-d'oeuvre. Jakovenko je prista idealističnega svetovnega nazora, kar daje njegovemu obravnavanju zgodovine ruskega mišljenja nekoliko intelektualističen in abstrakten značaj. Ker so mu notični problemi bližji nego na pr. etični in sociološki, ima njegova zgodovina bolj neživljenjski značaj, kakor bi pristojalo baš zgodovini ruske filozofije, ki se je vedno zavedala svoje življenjske funkcije in se je s posebno vnemo posvečala občin vprašanjem svojega časa in okolja. To pa je seveda ni motilo, da se ne bi mnogo bavila s čisto teoretičnimi, zlasti še z notičnimi (spoznavnimi) vprašanji, saj je bila v toliki meri pod vplivom Heglovega sistema mišljenja, da bi bilo mogoče spisati zgodovino ruske filozofije v okviru zgodovine Heglovih vplivov na Ruskem.

Jakovenkov spis je razdeljen v deset poglavij. V uvodu definira pisec svoje pojmovanje filozofije takole: »Filozofija je po svojem značaju znanje in po svoji metodi znanje v njegovi kritični in razumski utemeljeni obliki zato mora biti nje naloga v tem, da predmet kritično razumsko zagradi in ga opiše v njegovem bistvu. Potemtakem ima dolžnost, da združuje največjo znanstvenost z največjo neposrednostjo, t. j. da se pri svojem delu poslužuje kritično razumske intuicije.« Ob takem pojmovanju je izključena iz filozofije sleherna dogmatičnost, vse, kar se ne da razumsko ugotoviti. Tako pojmovana filozofija je ostro omejena nasproti verstvi, ki ima najvišji kriterij v dogmah verovanja, torej v čisto nazorskem mišljenju; prav tako je omejena nasproti specialnim vedam. Vzlic temu pa se lahko poslužuje za svoje namene prav verstva in specialnih znanstvenih izkušenj in dogan.

V prvem poglavju obravnava Jakovenko »prve korake ruskega mišljenja«. Pred osemnajstimi stoletjem sploh ni bilo mogoče govoriti o kakšni filozofiji v Rusiji. Prvi resnični ruski učenjak evropskega formata je bil M. V. Lomonosov (1711—1765), ki je bil hkrati prvi resnični ruski pesnik in ki je kot učenec Christiana Wolffa zastopal strogo mehanično zasnovo vseirja. Iz tega začetnega razdobja ruske filozofije obravnava pisec predvsem A. N. Radiščeva, N. I. Novikova, G. S. Skovorodo in druge, ter celo plejado prvih ruskih schellingovcev in heglgovcev. Pod vplivi nemške filozofije zrasti, toda samostojno se razvijajo filozofi so bili Novickij, Protopopov, Golubinski, Sidonskij. Posebej se bavi Jakovenko s filozofsko publicistiko, ki se je v prvi polovici 19. stoletja na Ruskem močno razbilo. V nadaljnjem se seznanjamo z nagovori »Odeevskega in Caadajeva«. V drugem poglavju smo že na dokaj širokem toku ruskega filozofskega mišljenja. Tudi v tem razdobju (od štiridesetih do sedemdesetih let 19. stoletja) je prevladovala filozofska publicistika, ki je imela svoje sloveče predstavitelje v kritiku Bjelinskem, K. S. Askakovu, M. A. Bakuninu, A. I. Herzenju in drugih. Že v tej dobi nastajajo konflikti med dvema značilnima strujama v ruskem mišljenju — obe sta dovolj znani tudi iz slovstvene zgodovine — zapadnjaki in slavjanofili. Medtem ko Jakoven-

ko obravnava zapadnjake v drugem poglavju, je zanimivi in originalni filozofiji slavjanofilov odmeril tretje poglavje. Chomjakov, Aksakov, Kirjejevskii, dr. so se filozofsko bavili z vsemi vprašanji ruske družbe, evropske zgodovine in kulture, religije in filozofije. V četrtem poglavju obravnava Jakovenko »kratko periodo materialističnega gibanja« s Černyševskim in M. A. Bakuninom, v petem se bavi s pozitivističnimi filozofoma P. Lavrovim in Mihajlovskim, v šestem pa prehaja k filozofiji Jurkeviča, Kudrjaceva, V. Solovjeva, L. M. Lopatina in Sergeja Trubeckoj, filozofov, v katerih je rusko modroslovje uveljavilo svoje poglede na vse filozofske probleme in dosego znatno višino. Poleg teh velikih mislecev je delovala dolga vrsta drugih, zastopajočih razne smeri filozofskega mišljenja; le-te obravnava Jakovenko v sedmem poglavju. Osmo je posvečeno zadnji periodi 19. stoletja; tu je predvsem oris filozofskih naukova Leva Tolstoj, dalje so označeni nazori Pobjedonoseva, Plehanova, Kropotkina, Gorkega in še nekaterih, ki so blizu našemu času in njegovim strujam. V devetem poglavju je prikazana »nova perioda procvita ruske filozofije v prvih dveh desetletjih dvajsetega stoletja: Struve, Berdjajev, Bulgakov, Rozanov, Merežkovskij, L. Šestov, A. Bjelij, V. Ivanov, V. Černov, N. Lenin, I. Lapšin, N. Losskij in številni drugi, med njimi znanci iz literature, so orisani po svojih filozofskih spisih in nazorih z ozirom na usodne problematike tega prelomnega časa. Deseto poglavje je posvečeno ruskemu filozofskemu mišljenju po revoluciji, ki pa se je izživljalo večidel izven domovine, zakaj v Rusiji se je filozofija zlasti izprva reducirala na delo zmagovalnega marksističnega miselnega sistema, kakor je bila nekoč »ancilla ecclesiae«.

Jakovenkova »Zgodovina ruske filozofije« je pomembni pojav za vse slovanski kulturni svet, tembolj, ker tako izčrpnega spisa o ruski filozofiji ni bilo doslej še v nobenem jeziku. Samo 180 let je stara ruska filozofija; je torej še čisto mlada, nezadostno razvita in premalo izkušena in še daleč od zrelosti, pravi o njej pisec. Kaže se bolj ali manj močno odvisnost od filozofije drugih narodov, izraža se pogosto v obliki esejev, publicističnih člankov in v čisto literarnih delih. Ne pozna pravih in dograjenih filozofskih sistemov. V nji ne najdemo nobene zedinjujoče ideje in ne sledov zavestnega, načrtnega razvoja ter navezovanja na tradicijo. Zato ruskega filozofskega mišljenja ne označuje nobena skupna in bistveno svojska poteza, ki bi jo že v temeljih in smotno razločevala od filozofije drugih narodov.

Vzlic temu ima nekatere skupne značilnosti, čeprav niso izrazito filozofskega značaja. Predvsem je to njen univerzalizem, z druge strani njeno stremenje proti polovičarskim rešitvam in zmernim stališčem; njeni odgovori so najpogostejše radikalni, njeno ideološko geslo je: aut Caesar aut nihil. Tretja skupna značilnost ruskega filozofskega mišljenja je njegov življenjski odnos nasproti konkretnemu svetu. V ostalem vidimo v ruski filozofiji trdovratni boj med zapadnjaštvom in vzhodnim duhom (slavjanofilstvom), boj med idealizmom in materializmom, ki se je v zadnjih dveh desetletjih — morda ne dokončno, meni Jakovenko — odločil v prid materializmu, ter med individualizmom in kolektivizmom ali, kakor bi tudi lahko rekli, fatalizmom. Slovanskega duha v ruski filozofiji označuje vera v nesme srca, ki so večasi pomenljivejši od umskih resnic.

Jakovenko končuje svoj spis z naslednjimi značilnimi stavki: »Bjelinski je označeval: Poslanstvo Rusije je vsestranost in univerzalnost; mi Rusi smo prav ves svet. Po 40 letih dostavlja Dostoevskij: »Vsečlovečnost je osebna galeja poteza in poslanstvo Rusov; je to ideja združitve vseh za službo vsemu človeštvu.« Zopet po 40 letih pravi E. Trubeckoj v eni najdogovornejših ur ruske zgodovine: »Rusija je pomirjevalka narodov. Danes skuša vlada SSSR uresničevati to geslo v svoji notranji in zunanji politiki.«

Na mnogih mestih primerja Boris Jakovenko svoje nazore in ruske filozofe velikemu češkemu mislecju T. G. Masaryku, ki se je sam mnogo bavil z ruskim mišljenjem. Tako plava tudi njegov duh nad to podnetno in globoko knjigo.

—o.

Kjer škranček žvrgoli...

Prva operetna novost v letošnji ljubljanski jesenski sezoni je doživela svojo premiero v sredo, 11. t. m. Bila je Leharjeva »Kjer škranček žvrgoli«, opereta, ki se ob koncu svetovne vojne pojavila prvič v Budimpešti in o kateri se je tedaj toliko pisalo in govorilo, kakor dobrih deset let pozneje o »Belem konjčku« ali »Plesu v Savojju«. Lehar je imel s »Škrančkom« prodoren uspeh, prav kakor z mnogimi drugimi svojimi glasbenimi komadci lahkega značaja. Znal se je vedno znova prikupiti občinstvu s posebnim darom za vrste skladateljstva. — Če izločimo iz Leharjeve glasbe redke primere madžarskega in slovanskega folklorne poretka, potem je njen značaj dokaj neoseben, splošno razumljiv, enostaven, peven, ritmično strmen ter po zgradbi simetričen. Prav te lastnosti pa ločujejo »Škranček« vseh dob od posvetne popevke srednjega veka (plesne pesmi trubadurjev, italijanske villanelle, nemškega Gassenhauerja) do današnjega izrodka veleumskih kabaretov. Neka solidnost in izredna priklonost pa, ki ji z estetskimi merili strogo glasbene umetnosti ne moremo vedno do živega, je napravila Leharjevo glasbo v srednji Evropi še posebno popularno.

Opereta »Kjer škranček žvrgoli« je še starejšega kova in ne kaže nobenih znakov revijske operete, ki je takoj po svetovni vojni s svojo nepovezanostjo v glasbi in dejanju ter z mnogimi naglimi scenskim spremembami zajela vse otre. V treh dejanjih prikazuje libretista Wilner in Reichert, kako se brhko vaško deklo za ljubi v mestnega slikarja in kako se kot

njegova zaročenka preseli v Budimpešto. Tam je zaradi svoje nehljne nebrzdane in prirodnega vedenja izpostavljena zasmešanju puble veleumne družbe tako zvanih dobrih manir, dokler ne sprevidi da niti novi okoli. nje zaročenec ne stva ustvarjena za njo. Razočarana se vrne v svoj rodni kraj, kjer mlo prepeva škranček, kjer ji vsajje robot a pošten fant in kjer velja za umetnost, če kdo iz puste zemlje napravi rodovna tla, ne pa »če šest mesecev izraže o enem in istem platnu«, kakor se izraža o slikarstvu njen dek.

Do ljubljanske vpriizoritve »Škrančka« je prišlo vendarle malo prepozno. Dobra inscenacija, prijeten dekor (po načrtu inž. Franza), živi plesi (delo G. Golovina), gladki potek tako glasbe kot dejanja (pod taktirko g. Zebreta in v režiji g. Župana), vsi ti dokazi resnega truda in dela niso mogli prebroditi vseh dolgovestnih ali manj zanimivih mest. V splošnem peti dvoigovor razvlačuje dejanje, medtem ko bi marsikateri pevski vložek mogel brez škode odpasti. Povrh spada vsaka opereta po svojem žanru v primerno dobo, da se more docela uveljaviti. — Toda čeprav smo že po 20 letih močno odmaknjeni od tedanjega okusa tako v izbiro snovi, kakor po libretistični in glasbeni obdelavi, bodo »Škrančka« veselili oni, ki se počutijo tuji v vrvežu današnje neustaljenosti in brezobzirnega razračunavanja na vseh popriščih z mnogimi nekdajnjimi ideali. In takih je bilo — sodeč po odobravanju — že na premieri dosti.

Poleg dobro razpoloženega zbora, bale-

ta in orkestra so se založili za uspeh »Škrančka« znani stebri ljubljanske opere, gg. Župan, Janko, Peček in Sancin. Med damami se je z mično in obenem spretno igro ter zvonkim petjem docela uveljavila gđ. Igljeva kot Margit. Prejela je največ cvetja in žela nedeljeno odobravanje z go. Vidaličev vred, ki se menda prav dobro počuti na operetnih deskah, čeprav dvomim, da je rojena za nje. Gđ. Barbičeva in še drugi so se izkazali v manjših vlogah.

P. S.

Zapiski

Antologijo slovanskih novel bo v kratkem izdala v redakciji dr. Stanka Škerljja Državna štamparja v Beogradu.

Najstarejša beogradska tiskarna Državna štamparja, ki deluje že več kakor sto let, je v zadnjem času z živahnim delom stopila v krog založnikov in opozarja na se z lepimi izdajami. Pravkar je izdala katalog svojih knjig, ki je interesantom zastoj na razpolago (Državna štamparja, Beograd, Brankova 20). Iz njega posnamo, da je založila med drugim četrto izdajo Vukovega Srpskega rečnika, dalje devet knjig Vukovih narodnih pesmi, knjigo narodnih pregovorov in ungank in knjigo narodnih povesti. Nadalje Njegove zbrane spise v dveh knjigah. Antologijo novije srpske lirike B. Popovića, pet zvezkov Shakespeara v Stefanovičevem prevodu, izbrane spise nekaterih srbskih in hrvatskih pisateljev, Basni J. A. Krylova v ruskem tekstu s srbskim uvodom in komentarjem, celo vrsto srednješkolskih in visokoškolskih učbenikov itd. Napoveduje pa med drugim izdajo korespondence (1525 pisem) Petra Petrovića Njegoša in novo izdajo Lujja Vojnovića »Pad Dubrovnika« (v dveh delih) in izbor srbskih vojni povesti v redakciji Dragoslava Ilića.

Iz češke »Kulture«, Državne nagrade za literaturo in umetnost, ki so jih druga leta podeljevali za 28. oktobra, so letos podelili ob prazniku sv. Vavla. Prvo nagrado je prejel pesnik Jan Zahradníček za zbirko »Pozdravení slunce«, drugo Jaroslav Kolman Cassius za svoje celotno pesniško delo, tretjo pa ruralistični pisatelj in ideolog dr. J. V. Sedláček za roman »Věneč jeřabůny«. Četrta nagrada za literaturo je bila priznana vdovi pisatelja Viljama Mrštika za njene spomine na oba brata pisatelja Mrštika. Nadalje sta bila nagrajena slikarja Švabinský in Kavana, izmed glasbenikov pa so bili deležni državne priznanja virtuozi Kubelik in skladatelj Jaroslav

Křička in Maria Podkalova. Tej vrsti nagradencev se pridružujeta tudi igralca Rudolf Deyl in Edvard Kohout. — V najnovejšem zvezku praškega »Kritičnega mesečnika« (Kritický měsíčník) je objavil znani literarni zgodovinar, univ. prof. dr. Albert Pražák, članek »Kaj storiti?«. V njem označuje sedanja kulturni položaj Čehov in omenja kot posebno značilen pojav velik val historizma v vsem kulturnem življenju. »Je to že naša tradicija: kadar koli nam je šlo slabo, vedno smo se šli posvetovati s predniki...« »Narod zares hodi po sledovih preteklosti mnogo več in bolj zavestno kakor kdaj koli prej. V Pragi in v podeželskih zgodovinskih mestih in krajih je videti vedno bolj številne obiskovalce; zdi se, kakor bi se ljudje zopet zaljubili v sledove svojih očetov in praočtov in kakor bi v njih iskali tolažbe. Vsi so podobni tistemu majhnemu Bohuslavu Balbinu, ki je po belogorski katastrofi tudi potoval po razvalinah gradovih, da bi tam razmišljal o narodni bodočnosti, ali tistemu Máčli, ki je prav na razvalinah sanjaril o bodoči slavi svojega naroda.« Pisec pravi, da se opaža isti pojav v literaturi. Ljudje se poglobljajo v čitanje starih pisateljev, kakor bi tam iskali idiličnost starega časa in bi si hoteli v nji opočiti od današnje negotovosti in krize. Več založb napoveduje kar sočasno nove izdaje čeških klasikov tja do najstarejših dob. Še nedavno so se češki založniki obnavljali izdati več zvezkov obsegaajočo zgodovino češke književnosti, danes se priklanja za to nalogo hkrati več založnikov. Prof. Pražák pa tudi pravi, da Čehi ne smejo izgubiti duhovnega stika s tujimi kulturami in da se morajo posebno zanimati za nemško in italijansko književnost, ki sta bili dostihmal pri Čehih preveč zanemarjeni. Pisec meni, da so Čehi premalo storili, da bi Nemce zadostno informirali o sebi in pozdravljali novi časopis »Die tschechische Geisteswelt«, ki ga namerava izdajati založba Melantrich v Pragi. Ob koncu svojega članka opozarja prof. Pražák, da naj narod v svoji konjunkturi historizma ne pozabi domačega literarnega naraščanja in da naj izdatneje podpira mlade talente, kajti brez teh tudi v bodoče ne bo mogel živeti. V isti številki »Kritičnega mesečnika« je objavil znani kritik in romanist docent dr. Václav Černý globoko zajeti esej »Osobnost in delo«, ki se bavi z vprašanji biografske metode v sodobni literarni zgodovini in zavzema originalno stališče nasproti današnji »mitologiji duha«.

Ška in Concordije, ki je izgubila z 1:4. Pri tem je treba vedeti, da igralcem v reprezentanci ni šlo za število golov, temveč predvsem za čim lepšo igro.

Beogradska Jugoslavija bo jutri gostovala v Subotici v prijateljski tekmi proti Bački. To bo prvo srečanje med kluboma srbskega in hrvatskega saveza.

Jutri bo v Zagrebu ustanovna skupščina hrvatskega igralnega saveza. Medtem ko je udeležba zastopnikov zagrebških klubov in dveh igralnih sekcij iz Karlovca na tem obnem zboru zasigurana, se še zmerom ne ve, kaj bo s klubi iz Splita in Dubrovnika. Saj je znana stvar, da sta v teh dveh igralnih središčih na delu dve struji, od katerih ena sili v Zagreb, druga pa hoče ostati v okviru skupne jugoslovenske igralne zveze.

Frane Matošić, znani splitski nogometaš, zaradi katerega so bile silne homatije, ko je zapustil svoj matični klub Hajduk in odšel med beogradske »plave«, hoče po zadnji verziji spet nazaj v vrste svojega starega kluba. Zapreke mu delajo nekatere finančne vprašanja — BSK je zanj plačal precejšnje denarje — razen tega pa v upravi Hajduka sploh niso zadovoljni s tem, da bi Frana spet sprejeli med svoje. V ostalem pa je ta Matošić zdaj pri voljah v šibeniku in nimata niti Hajduk niti BSK prave koristi od njega.

V nogometnem prvenstvu Češko-moravskega protektorata, kjer je bilo dozdaj odigranih pet kol, vodi praška Slavija, z eno točko za njo pa zasedajo naslednja mesta Baťa iz Zilna, Sparta in Viktorija Žižkov.

SK Ljubljana. Po sklepu LNP-a igra v nedeljo dopoldne kombinirano moštvo Ljubljane proti Grafiki. Postava in podrobnosti na običajnem mestu.

SK Mars. Vsi igralci, ki so pozvani na objavi deski za nedeljsko pokalno tekmo, naj bodo pravočasno na igrišču. Vabi se Pavlica Zlatko.

Motoklub Ilirja opozarja na nocojšnji sestanek članstva in odbora, ki bo ob 20.30 pri Slatiču.

Diplomatski slovar

Opozoril sem že na določbe haških konvencij glede odgovornosti nevtralnih držav za individualne akcije (posamezne zasebne pobude) njihovih državljanov na korist ene izmed vojskujočih se strank na ozemlju nevtralne države v suhozemni vojni. Ugodnosti, ki izvirajo iz nevtralnosti, so nujno omejene s prepovedjo, da ne sme nevtralna država nuditi nobeni vojskujoči se stranki pomoči v njenih vojaških operacijah. Toda opozoril sem tudi, da je odgovornost nevtralne države v pogledu individualnih akcij v pomorski vojni nujno zmanjšana, in to iz dveh razumljivih razlogov: 1. ker je nadzorstvo nevtralne države izven lastnega ozemlja in teritorialnih vod, da oteženo in 2. ker vojskujoče se stranke same lahko izvajajo na odprtem morju nadzorstvo nad vsem, kar bi jim lahko škodovalo.

Omejitve odgovornosti nevtralnih držav

Ker se odprto ali visoko morje smatra v miru za posvem svobodno in ni del nobenega državnega ozemlja, so trgovske ladje katerekoli države, ko plovejo po tem morju, nekakšni otoki lastne države, del državnega ozemlja. Zato so izven obsega oblasti kadršnekol države ali vojnega brodarstva drugih držav, razen seveda v nekaterih izjemnih primerih, kakor v primeru pobijanja piratstva ali zatiranja kake prepovedane trgovine (trgovine z mamili, »belim blagom« itd.), ko si države v posebnih dogovorih prostovoljno nalože omejitve v tem pogledu. V vsem ostalem pa velja pravilo, da ne sme v miru vojna ladja nobene države izvršiti kakršnihkoli dejanj (preiskav, zajetja itd.), ki bi omejevale svobodo trgovskih ladij katerekoli države.

Drugače je seveda v vojni. Ako bi namreč veljalo isto pravilo tudi v tem primeru, bi bilo nemogoče preprečiti tihoapso trgovino nevtralnih trgovcev z vojskujočimi se strankami. Temu se je mogoče izogniti na dva načina: 1. ali s prenosom odgovornosti na nevtralne države tudi v teh primerih, torej v primerih, ko bi bilo nevtralnim državam materialno nemogoče izvajati popolno nadzorstvo nad pomorsko trgovino svojih državljanov, ker bi ga morale vršiti na vseh morskih poteh in nad vsemi svojimi trgovskimi ladjami, ne glede, ali imajo zadostna sredstva za to ali ne; 2. ali s priznanjem nekaterih pravic vojskujočim se strankam, ki bi pomenile istočasno omejitve nevtralne trgovine, bi pa zato oprostile nevtralne države sleherne odgovornosti.

Ker je bila praktično izvedljiva samo druga rešitev, so se države oprijele pravila, ki nevtralnim državam nalaga, da strogo spoštujejo določbe o nevtralnosti na njihovem ozemlju in v njihovih teritorialnih vodah, kjer je nadzorstvo mogoče, medtem ko naj bi nevtralne države ne bile več odgovorne za nedovoljeno trgovino, ki bi jo vršile ladje njihovih državljanov (trgovske ladje) izven njihovih teritorialnih vod. Zato pa naj se nevtralna država odpove sleherni zaščiti svojih državljanov, ki bi se znašli v takih položajih, razen seveda v primeru zlorabe oblasti vojskujočih se držav ali v primeru njihovega nezakonitega postopanja na škodo nevtralnih državljanov.

Pravice vojskujočih se strank v pomorski vojni

Tako so se vojskujočim se strankam priznale v pomorski vojni v pogledu trgovine nevtralce posebne pravice ali kompetence, o katerih sem ponovno že pisal (kakor pravica preiskave, zajetja ali zaplenbe trgovskih ladij). Teh kompetenc bi vojskujoče se stranke ne mogle izvrševati, ako bi tudi v vojni veljalo načelo o popolni svobodi trgovskih ladij, kakor velja v mirnem času, medtem ko bi morale nevtralne države prevzeti nase enako odgovornost za individualne akcije svojih državljanov kakor v suhozemni vojni, kar bi jih seveda zaradi nemožnosti izvajanja primerne nadzorstva preveč bremenilo.

Vprašanje, ki se nam sedaj postavlja, pa je: kdaj kršijo individualne trgovske akcije državljanov nevtralnih držav pravice vojskujočih se strank? Tu gre za vprašanje tako zvanih nedovoljenih prevozov blaga. Prvi primer takih nedovoljenih prevozov blaga pa tvori tako zvano »vojno tihoapstvo«, odnosno tihotapska ali kontrabandska trgovina, o kateri se bomo pomenili v prihodnjem sestavku.

Scrutator

SPORT

Evropski prvak v Ljubljani

Karl Abarth, eden najboljših motociklistov na svetu, starta s prikolico na Večni poti

Velika senzacija za Ljubljano bo udeležba slavnega dirkača Karla Abartha na nedeljskih dirkah na Večni poti. Motosekcija Avtokluba si je na vse načine prizadevala, da pridobi slavnega mojstra za sodelovanje, kar ji je slednjč tudi uspelo. Ljubljancem bodo v nedeljo na svojih tleh lahko videli slovitega dirkača, ki uživa glas enega najboljših dirkačev s prikolico.

Karl Abarth bo startal s prikolico izven konkurence, ker vodstvo ni razpisalo skupne motorjeve s prikolico, ne glede na to pa bo vožnja edinstveno zanimiva, ker bo mojster pokazal, kaj lahko stori na dirkalni progi kakor je Večna pot, ki je prepredena z ovinki, pri katerih mora vozač s prikolico dokazati višek tehničnih sposobnosti in je uspeh odvisen v mnogem tudi od sovozača, ki se mora bliskovito premetavati v razne lege, da prilagodi težišče vozila vsakokratni legi in brzini na cesti ter s tem zavre nastajajoči odpor centrifugalne sile. Zaradi tega bo prav na ovinkih moral čisto višeti sovozač z vsem telesom zunaj vozila, kar bo marsikdo, ki nima dovolj krepkih živcev, težko prenesel.

Spričo tega ni čuda, če je velika dirka Večni poti do kraja razgibala naše motocikliste, ter se je prijavilo doslej

rekordno število dirkačev

Na nobeni dirki še ni bilo prijavljenih pol stotine dirkačev kakor je to letos na Večni poti. Zato bo vodstvo dirke uvedlo limitiran čas na obveznem treningu. Dirkači, ki ne bodo na treningu dosegli v svoji kategoriji določenega minimalnega časa, se ne bodo mogli udeležiti nedeljske dirke. Ta ukrep bo brez dvoma poizvedel tudi občinstvo, ker se bo tako prihranilo dolgačasno gledanje brezpomembnih tekmovalcev, razen tega pa je to v sportnem pogledu edino pravilo, ker ni dirka, za to, da bi se razni začetniki producirali pred občinstvom. Limit bo torej jamstvo,

da bodo dirkali res najboljši tekmovalci.

Na dirki pa bo najresnejša konkurenca našim tekmovalcem eden najboljših zagrebških dirkačev dr. Hribar, ki je že lani odnesel skoraj prvo nagrado kljub pomankljivemu treningu ter je zbuval s svojo rutinirano in elegantno vožnjo splošno pozornost publike ter bo verjetno letos marsikomu zmešal štrne.

Rezultati obveznega treninga

bodo objavljeni drevi ob 20. na deski pred Kreditno banko ter v nedeljskem časopisu, tako da bo občinstvo imelo točen vpogled v šanse posameznih vozačev ter jim bo lahko posvečalo potrebno pozornost, ker bodo vsozi točno po programu.

Vreme, ki je te dni nagajalo, se polagoma le zboljšuje in je pričakovati za nedeljo ugodnejše vreme. Dirka bo izvedena tudi, če bi v soboto deževalo, ker je čistiše letos bolj hrapavo in brez blata. Če bi pa deževalo v nedeljo, bo dirka preložena na naslednjo nedeljo, dne 22. t. m.

Opozorilo dirkačem!

Tehnična komisija motosekcije Avtomobilskega kluba javlja, da je na podlagi razpisa primorana spremeniti kategorije, in sicer odpadejo kategorije 125 cm in 250 cm sport ter 1000 cm turna, ker niso zadostile razpisu, na novo pa se uvede kategorija do 250 cm turna zaradi velikega števila prijav v tej kategoriji.

Nadalje opozarja sportna komisija vse dirkače, da je bila primorana zaradi velikega števila prijav uvesti limitirani čas na oficelnem treningu, ki bo odločil o nedeljskem nastopu posameznega dirkača na dirki.

Limit znaša za sportno kategorijo: 500 — 2 min. 3 sek. 350 — 2 min. 5 sek., za turno kategorijo pa: 350 — 2 min 15 sek., 250 — 2 min. 20 sek.

Petkrat za pokal LNP

Jutri v Ljubljani, Celju, Mariboru in Murski Soboti

Jutrišnja nedelja je v letošnji jesenski sezoni druga, ko se klubom LNP ne bo treba tresti za točke in bodo še teden dni ostali v prvenstvenih tabelah razvrščeni tako, kakor so bili v nedeljo 8. t. m. zvečer. Ta termin je LNP — kakor da bi vedel, da bo ta dan v Zagrebu velika mednarodna prireditve, ki bo zvalila marsikategorega aktivnega in neaktivnega nogometnega navdušenca v hrvatsko metropolo — določil za odigranje pokalnih tekem, v katerih je jutri na vrsti že II. kolo.

Ta konkurenca dozdaj ni prinesla velikih senzacij — če izvzamemo nekatere rekordne rezultate iz I. kola — in so v glavnem ostali v nadaljnji konkurenci

V nekaj vrstah

Novice iz domačega nogometa

Iz »Službenega vestnika LNP z dne 12. t. m. posnamo nekatere najnovejše sklepe, ki bodo zanimali tudi našo širšo javnost. Tako čitamo med drugim, da bo »Putnik« prireditelj jutri 15. t. m. poseben izlet v Zagreb na mednarodno tekmo med Nemčijo in Jugoslavijo. Vse podrobnosti glede tega izleta se izvejo v pisarni »Putnika«. — S trimesečno prepovedjo igranja je bilo kaznovano kompletno moštvo SK Ptuj, ker se na prvenstveni tekmi z Dravo ni pokorilo sodnikov odločbi in je zapustilo igrišče. Obenem je tudi izgubilo omenjeno tekmo s 3:0 v korist Drave. — Enaka kazen — tudi treh mesecev prepovedi igranja — je bila izrečena moštvi SK Radeč, ker se na prvenstveni tekmi s Brezicami zapustilo igrišče. Kakor se vidi ima LNP precej opravka z različni ne-

discipliniranimi klubi, iz teh sklepov pa izhaja, da je tudi trdno odločen napraviti red. — V objavah sodniškega odbora čitamo, da bodo danes in jutri v Ljubljani spet sodniški izpiti, za katere se je prijavilo precejšnje število kandidatov. — Iz seznama saveznih sodnikov je bil črtan ss. g. Viljem Pfunderer.

Trening naše državne reprezentance

Edini trening za nastop proti Nemčiji je imela naša državna nogometna reprezentanca v sredo dopoldne na igrišču Beogradskega v Zagrebu, seveda brez Beograščanov in brez Matošića iz Splita. Kakor pišejo zagrebški listi, se je ta trening končal prav dobro in so bili odgovorni funkcionarji s formo posameznih igralcev prav zadovoljni. Najboljši del moštva je dala napadalna vrsta, v izvrstni formi pa je tudi Glaser. Reprezentanca je imela za nasprotnika precej močno kombinacijo Ha-

Šest zlatih angelov

Roman

M. BRAND

»O da — tudi tale bi bila primerna: Ponoči sem se zbudil in hrepene razprostrl roke v praznoto. Mesečina je bila tudi že iskala tistega, česar mi srce želi, a ker niti ona ni nič našla, me hladilno boža po vročem čelu. Preklete, otožne čenče — kaj ne da?«

»Ne,« je odgovorila, »nikakor ne. — Jih veste še kaj?«

»Da, a zdaj je odločno dovolj. — Sofer, obrnite in vozite nazaj v New York.«

Obmolnila je in zategnila jopico okrog sebe. »Ali ne bi bilo vendarle bolje, da dam streho zapreti?« je vprašal znova.

»Ne — rada bi gledala v nebo — v mestu je tako malokdaj prilika za to.«

Solnce je zahajalo, Hudson se je škrlatno lesketal, ko sta po Washingtonem spominskem mostu spet brzela preko njega. Leslie se je mahoma vzravnila, rekoč:

»Kako lepo je to! — In vsega tega ne bom več videla.«

»Zakaj ne?« je osuplo vprašal.

»Skupaj z vami, hočem reči.«

»Mar mislite, da sva nocoj zadnjič skupaj?«

»V bodoče ne boste imeli več časa zame, ker ste preponosni, je počasi dejala. »Od jutri naprej vam bom le še spomin — morda pa niti to ne.«

Začuden ji je pogledal v obraz — in videl, da se otožno smehlja.

»Kako je prav za prav — ali ste že kdaj ljubili moža?«

»O da.«

»In kakšen človek je bil to?«

»Ali naj vam ga opišem?«

»Morda zadostuje, če mi poveste njegovo ime,« je trdo odvrnil.

»Velik je.«

To kaže na Gonellija — je pomislil Ryder.

»Obraz ima rezko začrtan — ali vam je to pri moških všeč?«

»Ne zmerom,« je zagodrnjal.

»In pred vsem ima v svojem bitju in vedenju nekaj kar me spet in spet pripravlja v vznemelenje.«

»Pod tem si človek lahko marsikaj misli — a prosim, nadaljujte svoj opis.«

»Druga vam ta mah ne vem povedati.«

»Spomnite se — takoj bova pred vašo hišo!« jo je priganjal.

Toda molčala je, in šele ko sta bila izstopila in mu je podala roko v slovo, je rekla:

»Hvala vam za to prekrasno vožnjo!«

Ali naj bo to konec? — je pomislil in jo spremil do vrat. Odprla je, Ryder je zagledal odseve luči na ograji stopnic, in plehak duh po kuhinji mu je

udaril naproti iz veže. Že je bila stopila v hišo, ko je znova vprašal:

»Ali mi res nečete povedati, kako mu je ime?«

»Charles Ryder,« je odgovorila in hitro zaprla vrata za seboj.

Ko je Martin pomagal mlademu gospodarju pri napravljanju, ga je ta mahoma vprašal:

»Kaj ne, da ljudje, ki sem jih povabil za drevi, so vam že dalj časa znani — kdo izmed njih se vam zdi zmožen umora?«

»Gospodična Sutherland bi bila zmožna umoriti človeka iz strahu, gospodična Durante iz ubogljive pokorščine, gospa Clausen in njen mož iz lakomnosti po denarju, gospodična Galloway iz dolgega časa, grofica Lalo iz resničnega sovraštva, gospod Hickey iz hudobije in gospod Ravenna iz političnih razlogov.«

Ryder je nekaj časa osuplo molčal, nato pa vprašal:

»Znate voziti z avtomobilom?«

»Menda, gospod — precej časa je bilo to moj poklic.«

»Kako to?«

»Na tovornih avtomobilih sem tihotapil špirit iz Kanade.«

»Prav, drevi me boste torej vozili — vzemite stričev lažji voz. — Potem vstopite pri Francescu z menoj vred in sedite za kako mizo, odkoder boste mogli opazovati mojo družbo, ne da bi zbudili pozornost. Pričakovati je, da se bo zgodilo marsikaj.«

»Izvrstno gospod — a svetoval bi vam, da od-

potujeva v Francijo, preden se ugonobite s to rečjo.«

»Zakaj ravno v Francijo?«

»Ker se mi zdite nesrečni, gospod.«

»In zoper to naj bo Francija zdravilo?«

»V nekem oziru da, kajti tam si lahko kupite malone vsakršno srečo.«

»Nemara, da imate prav — a sreča, ki je iščem, ni nikjer naprodaj.«

»V skromno zaslugi si štejem, da razumem gospoda tudi v tem,« je odvrnil Martin in se priklonil.

Ko je prišel Ryder k Francescu, je Luigi Ravenna že kraljeval na enem izmed visokih stolov pred točilnikom. Italijan je bil s svojim rožnatim obličjem baš obrnjen proti mlademu možu in ga je pozdravil z vzklikom:

»Nu evo, glejte ga — naj kdo izmed vas takoj pokliče Francesca! — Dajte, Charles, sedite na mojo desnico — mislim, da nama tudi ostalih ne bo treba dolgo čakati... Kar prav je, da prihajate zgodaj, tako vam vsaj Hickey ne bo mogel zagreniti cocktaila s svojim strupom. — A, Francesco prihaja.«

Brezoblično debel človek, ki mu je bilo petdeset let nepretrgane krčmarske delavnosti spojilo stopala, je priracal in podal Charlesu svojo vlažno, mrzlo roko. V svojih mladih letih je tudi Francesco hodil po svetu kakor samozavesten petelin, a čas in toľšča sta mu bila upognila ramena in tilnik.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo službo. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 12.—. Dopisil in ženitve se zaračunajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—. Vsi ostali oglasi se zaračunajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 17.—.

Kampa, kam?

V gostilni Putrich danes in jutri zabava s plehom. Vljudo vabljeno. 27806-18

Velik valčkov večer prireditelj sobota 14. X. — igra priznani prvostanji jazz in orkester. Domače kolone in izborni piščali. Vljudo vabi gostilna Poljak, Šmartinska cesta št. 22. 27787-18

Službo dobi

Dva krojaška pomočnika dobrega, potrebnega za veliko, stalno delo. Gostecnik Jožef, krojašč. Mladencova. 27802-1

Nudim osebi ki bi vodila obstoječo pekarno v Ljubljani lepo kmetico. Ponudbe na ogledd. Jutra pod »Potrebni mali kapitali«. 27785-1

Pletiljo za nogavice iščem. Strojno pletenje, Nunska ulica 3. 27784-1

Dva mizarstva pomočnika sprejemem takoj. Filip Filip, Jesenice, Savsko nabrežje 8. 27765-1

Gospodična mlada, muzikalna, ki igra nekoliko violino ali kakšen drug instrument, dobi mesto proti dobri plači v boljšem damskem orkestru. Prednost imajo z dobrim glasom za petje. Ponudbe s fotografijo na: Kapeleli Rečič, Park hotel, 27680-1

Službe išče

Pekovski pomočnik zmožen vsega dela, star 30 let, želi službo. Naslov vseh poslovalnic Jutra. 27702-2

Gospodična srednjih let, dobra gospodinja, išče mesto blaginje — čarke ali gospodinje. Ponudbe na ogledd. Jutra pod »Zmožna in vestna žena«. 27639-2

INSERIRAJ V »JUTRO«

To nedeljo!

Začetek nove zgodbe s slikami

Ujetnika v deželi lam

Mlado in staro bo z zanimanjem spremljalo dr. Madigana in njegovega sina čudovite dogodivščine v skrivnostnem Tibetu...

NE ZAMUDITE! V nedeljo, dne 15. oktobra

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.

Štirisobno

stanovanje oddam 1. novembra na Bleiweisovi cesti 3. Informacije pri hišniku. 27736-21

Sobo odda

Sobo z vso opremo v centru oddam 1 ali 2 gospodoma. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 27822-23

Opremljeno sobo lepo, čisto, poleg pošte, oddam stalni osebi. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 27811-23

Sobo oddam. Gledališka 12, visoko pri tleh, levo 1-11. 27633-23

Sobo takoj oddam. Rus, Tržaška cesta 83. 27756-23

Dve sobi pri univerzi oddam takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 27781-23

Sobo elegantno opremljeno, s separiranim vzhodom ter dve opremljeni sobi oddam bolj šemu stanovanju. Florjanska ulica 31-1. 27772-23

Opremljeno sobo z vso opremo oddam najraje dijaku. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 27610-23

Sobe išče

Sobo čisto, suho, zračno, išče mlajši gospod. Lahko za takoj. — Ponudbe na ogledd. Jutra pod »Stalno Re«. 27807-23a

SERIRAJ V »JUTRO«

Iz Julijske Krajine Kolesa mesto avtomobilov

Ko je bila takoj od početka vojne v Evropi odrejena skrajna omejitev porabe bencina in se je zaradi tega močno omejil avtomobilski promet, je nastalo vprašanje, kaj storiti, da se ne bi poslovno življenje, v katerem so imela brza vozila že važno vlogo, spet zaostalo in ne bi gospodarstvo zaradi tega bilo močno oškodovano. Tovarne koles so takoj spoznale, da je nastopila za njihovo produkcijo nova konjunktura, in v vsej naglici je bila organizirana velika reklama za kolesa, ki lahko v znatni meri nadomestijo avtomobile, posebno v krajevnem osebnem prometu. Tudi oblasti so spoznale pomen še pred kratkim malo uporabljanega in še manj vpogledanega vozila. Da bi mu pomagali do veljave, so se celo znani politiki in visoki državni funkcionarji od raznih prilikah pojavljali na kolesih. Listi so celo objavljali slike zunanjega ministra Ciana, glavnega tajnika fašistične stranke Staraceja in drugih veljakov, kako so uporabljali kolesa na svojih potih. Tudi v Julijski krajini, kjer se je avtomobilski promet prav tako v izredni meri omejil, so prišla kolesa spet do veljave in tudi tu so razni

Hubertus plašči à din 250.— vse vrste dežnih plaščev, trensko-ov, sukenj toploga perila itd. nudi po priznani nizkih cenah **PRESKER**, Sv. Petra c. 14.

KLIŠEJE ENO VECBARVNE **JUGOGRAFIKA** SV. PETRA NASIP 23

KROMPIR

špecerija B. GUŠTIN, LJUBLJANA, izbran po 85 para — pri odjemu najmanj 50 kg Vam nudi dokler traja zaloga Vodnikov trg 2 — tel. 37-80.

PUH - PERJE R. MIKLAUČ LJUBLJANA

ZAHVALA

Najiskreneje se zahvaljujemo vsem, ki ste spremili našega ljubega očeta, gospoda

JAKOBA TRČKA

na njegovi zadnji poti.

TRČKOVI

V neizmerni žalosti sporočamo, da je preminul danes ob 8. uri zjutraj, po dolgi in mučni bolezni naš predobri soprog, brat, stric in svak, gospod

JOŽA PERNUŠ POSESTNIK

Dragega pokojnika bomo spremili na njegovi zadnji poti v nedeljo, dne 15. oktobra 1939 ob 3. uri izpred hiše žalosti. LESCE, 13. oktobra 1939.

Globoko žalujoči:

TEREZIJA, soproga in ostalo sorodstvo

jejo in modernizirajo. Sedaj nameravajo v kratkem dovršiti še poslednja velika dela na njej. Finančno ministrstvo je v ta namen pristalo na subvencijo 9 milijonov lir.

V tržiški lajedelnici se je pripetila pred dnevi huda nesreča. 15letni vajence Vižintin iz Zagreba se je dotaknil električnega voda z visoko napetostjo. Imel je opravka v kabini velikega žerjava. Ko se je po lestvi spuščal iz nje, se je zapletel med žice. Tok ga je pri prči ubil.

Cementno tovarno nameravajo zgraditi v Šklednu pri Trstu. Družba Ilva jo bo postavila v neposredni sosesčini škedenjskih visokih peči. Gradnja tovarniških objektov se bo pričela že v najkrajšem času.

Sokol

Sokolsko društvo Maribor II. Pobrežje vabi vse svoje članstvo in cenjeno občinstvo na zdravniško predavanje br. dr. Pavliča, ki bo danes ob pol 20. v Sokolskem domu.

Sokolska župa Ljubljana, prostni odbor obvešča vse bratske jedinice, da je za nedeljo 15. t. m. sklicani prosvetni odbor preložen, ker je savezni delegat nujno zahtevan. Okrožnica sledi **Predsednik ZPO.**

Naše gledališče

D R A M A

Začetek ob 20. uri

Sobota 14.: Hudičev učenec. Izven. Znižane cene.

Nedelja, 15.: ob 15. uri Upniki, na plan! Izven. Znižane cene. Ob 20. uri Kozare vode. Izven. Znižane cene.

Ponedeljek, 16.: Kacijanar. Red A.

O P E R A

Začetek ob 20. uri

Sobota, 14.: Zongler naše ljube gospe. Premiera. Premierski abonma.

Nedelja, 15. ob 20.: Kjer škranček zvirgoli. Izven.

Ponedeljek, 16.: Plesni večer Maksa Kürbosa in Irene Litvinove.

Maks Kürbos in Irene Litvinova bosta priredila v ponedeljek 16. t. m. v operi velik **umetniški plesni večer**, ki je posebno zanimiv zaradi originalnih koreografij ruskih olesnih umetnikov svetovnega slovesa. Edinstvenost posameznih zamislov in preciznost, s katero podajata oba umetnika te plesne, njuna dognana tehnika, živahna mimika in muzikalnost ustvarjajo iz njihovih plesov doživljajo, ki smo jih le redko deležni. Dirigent dr. Svaba bo spremljal na klavirju in zaigral dve solo točki.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Sobota, 14.: Celjski grofje. Red B.

Nedelja, 15.: Pygmalion.

Iz življenja na deželi

RIBNICA. Sokolski zvočni kino predvaja danes ob 20. uri in jutri ob 15.15 in 20. veličastno filmsko delo po znamenitem romanu André Hugoa »Heroji z Marne«. Za dodatek Paromountov zvočni tednik.

JESENICE. Zvočni kino Radio predvaja v soboto ob 20., v nedeljo ob 17. in v ponedeljek ob 20. zvočni vefilom »Flaš Gordon« (Vojna planetov). Senzacijski film, ki je izhajal tudi v stripih. V nedeljo ob 15. in 20. predvajamo krasno filmsko zgodbo »V zarji slave«. V glavni vlogi La Jana, Gustav Fröhlich in Willy Forst. Med dodatki tudi zvočni tednik »Universeum«, kratak film »Morsko valovanje« in risana šala. Sledi češki vefilom »Izgubljena patrolja«.

Iz Litije

— »Jutro« v dnevi kolportazi. Na željo prijateljev našega lista uvajamo z današnjim dnevom redno kolportersko službo. Pri kolporterju bo mogoče prejemati »Jutro« ob delavnikih po 8. uri zjutraj, ob nedeljah in praznikih pa že po prihodu jutrnjega vlaka ob 6. uri.

— Harmonikarski tečaj v naši glasbeni šoli so že začel v torek 17. t. m. ob četrti na 8. uro zvečer. Starši naj privedejo mladino, ki bo obiskovala tečaj, da osebno zvedo vse ostale podrobnosti. Sprejemajo se še novi prijavitelci. Vodstvo tečaja bo oskrbelo harmonike tudi na obroke.

Iz Gornjega grada

g— Komemoracija ob 5letnici smrti Viškega kralja smo imeli tudi pri nas. Sokolsko društvo je v Sokolskem domu v nedeljo ob pol 10. na primeren način priredilo oder, ob krajevni sliki je brlela mrljska svetilka. V dvorani je vladala grobna tišina. Društveni starešina je imel priloženost nagovor, sokolska mladina pa je nastopila z nekaj deklaracijami. H kraljevemu spomeniku v parku je bil položen venec s cveticami, 9. t. m. pa je gorla ves dan pri spomeniku velika sveča.

Oglasi v »Jutru« imajo vedno največji uspeh!

Naši kraji in ljudje

Jesenska tišina na Bledu

Kako se jeseni preobražata pokrajina in prebivalstvo

Bled, 11. oktobra
Naš slovenski biser se izpreminja v letnih časih kakor dragulj v raznih razsvetljavah. Pomladi je pripravljeno za sezono, ki narašča od dneva do dneva, dokler ne pride glavna sezona. Nekaj dni, niti cel mesec, je na Bledu pravo življenje, kakor ga najdemo le v najbolj slovečih letoviščih. Toda prav takrat, ko se leto prične do malega neopaženo nagibati proti zatonu, prične tudi na Bledu lahno ponehanje počitniškega, letoviškega vrvenja. Od dne do dne se bolj občuti jutrnji in večerni hlad. Krasni odsevi zahajajočega sonca v jezeru — so zgodnejši. Ko se pojavijo zvečer na cestah prvi povrniki, pričnejo tujci odhajati. Prvo deževno vreme jih do malega prežene.

Iz bahatega svetovnega letovišča je postala zopet lepa idilična gorenska vasica, ki je prav sedaj za marsikoga posebno za prijatelja prirode, lepa kakor polet. Lahen dih kodra jezero. Med drobnimi valčki se premika bel čoln, obsejan od medlega jesenskega sonca, v temno, hladno senco, proti obrežju. Otok kakor tudi vsi okoliški gozdovi so odeti v jesensko, zlato obleko. Nad gozdovi pa se belijo, odeti v prvo belino, močnejši gorski velikani. Jezero sanja.

Okoli jezera ni več letovišča nego prijetna vasica. Vrtovi so prazni, mrtvi. Le tu pa tam, kamor ni segla slana, je videti cvetoč aster, krizantem in georgin. V parku, ki je bil poleti pisan od najrazličnejših kro-

jev, kraljuje zdaj tišina. Moti jo le ropot dozorelega kostanja, ki tupatam zdrkne iz bodičaste lupine in udari na trda, z belim peskom posuta tla. Pred hotelom, kjer so bile poleti dolge vrste avtomobilov, stoji zdaj trije: dva domača in en inozemski. Zabavišča ob jezeru zakrivajo sive deske.

Domačini so se spremenili. Ljudje, ki so bili poleti naučeni gosposkih kretanj in so kar čez noč vsaj za silo tolkli več jezikov, so spet prijetni gorenski kmetje. Poletniški gosposki vozni, ki je vedel tujcem povedati toliko zanimivega o blejski okolici, vozi iz bližnjega gozda bukova drva. Konji, ki je drvel poleti vprežen v elegantno kočijo po trdi asfaltirani cesti, je vprežen v voz, naložen z gnojem. Gospodar, ki je urejal čez poletje veliko restavracijo, se je ozimino.

Največ življenja je pač po sadnih vrto- v. Blejska okolica ima mnogo lepega sadja, ki v mnogih primerih prav nič ne zaostaja za sadjem z našega juga. Pa mi neko zakliče z debele gostoveje jablane. Ko se ozrem, opazim prijatelja pri obiranju jabolk. Mož je poleti nekajkrat popeljal izletnike s svojim avtomobilom na Visoki Klek. V okolici Bleda se pasejo črede rdeč- cikastih bohinskih krav.

Kdor hoče videti posebno lepo jesensko sliko in uživati lepoto jesenske prirode v sveti božji tišini, naj poseti Gorensko in Bled v jeseni. Seveda — kadar je kaj sonca. — s.

Teden trgatve v Slovenskih goricah

Stari običaji se bolj in bolj opuščajo

Gornja Radgona, 13. oktobra
V naših gorah je ta teden prav živahno vrvenje. Ker je deževno vreme zadnjih dni povzročilo po vinogradih precej škodo, hiti vsakdo s trgatvijo in ne čaka Terezije, ki je prava oznanjevalka trgatve. Tako je torej letos že pred Terezijinim trgatvijo v polnem razmahu. Le večji vinogradniki bodo brali še po Terezijinem, ker se bo zlasti pri njih trgatve zaradi pomanjkanja beračev zavlekla. Manjši vinogradniki so pričeli trgati takoj prve dni oktobra, da so končali svoje delo do časa, ko pričnejo s trgatvijo večji vinogradniki, katerim hitijo na pomoč.

Prej izredno lepo in toplo jesensko vreme je sicer blagodejno vplivalo na dozorev lepega grozdja, ki je tudi letos precej obilno obložilo trs, vendar pa so zadnji deževni dnevi povzročili zlasti pri ranih sortah precej gnilebo. Čeravno je do zadnjega časa vinska letina dobro obetala, se je izkazalo, da ne bo dosegla lanske in bo poprečno za tretjino slabša od lanske. Kolikor namreč ni gnilega grozdja, imajo jagode nekam trd olupek, ki ne vsebuje mnogo soka. Vzrok temu je prejšnje dolgotrajno suho vreme. Ob zadnjih deževnih dneh pa so začele jagode odpadati in je trgatve zaradi pobiranja jagod dokaj zamudna. Letošnji pridelek ima povprečno 18 do 21 stopinj sladkorja, tako da sladkanje odpade.

Veliko zanimanje za obnovljeno razpravo

Eremija in Djaković odločno tajita zločin

Karlovac, 13. oktobra
V nabito polni dvorani okroglega sodišča v Karlovcu se je v četrtek pričela obnovljena glavna razprava proti 31letnemu Lazarju Eremiji, 33letnemu Simu Djakoviću in 29letni Mariji Mrdjenovićevi zaradi grozovitega zločina, o katerem smo že ponovno poročali. Ko so vse tri obtožence na smrt blede pripeljali v sodno dvorano, je državni tožilec dr. Zlatko Kereščenji prečital obtožnico, ki takole opisuje zločin:

Obtožujem Lazarja Eremijo iz Oblaja, da je lani v noči od 29. na 30. aprila prišel v hišo Simna Djakovića v Barinici, kakor se je že prej z Djakovićem o tem dogovoril. Njegov namen je bil ubiti Djakovićevo ženo Milko, da bi njen mož Šime dobil zavarovalnino 75.000 din, za kolikor je bila Milka zavarovana pri Jadranski zavarovalni družbi. Eremija je Milko našel v spalnici. Udaril jo je z bokarsjem po glavi, da se je onesvestila. Nato ji je nataknil na glavo nekakšen lonec. V sosedni sobi

je spala služkinja Fanika Beleničeva. Eremija jo je takoj nato ubil. Da bi zakril zločin, je Eremija polil pohištvo s petrolejem in zažgal. V trenutku je bila hiša v ognju, ki se je neverjetno naglo širil. Prihitela je vsa vas, da bi pomagala reševati, toda bilo je vse zaman. Hiša in pohištvo sta postali žrtev požara. Vse skupaj je bilo zavarovano za 110.000 din. V strašnem požaru sta zgoreli tudi obe ženski. Ostanke zgorelih kosti so našli v sobah. Nedaleč od zgorlega poslopja so našli zaboj s trgovskimi knjigami in spisi, poleg zaboja

pa v plenice zavito Djakovićevo 7mesečno dete. Djaković je imel v svoji hiši gostilno in trgovino in se je pač nekdo pobrjal, da ne bi zgorale trgovske knjige in papirji...

Državni tožilec navaja v obtožnici dalje: Šimeona Djakovića obtožujem kot intelektualnega začetnika, ki se je nekajkrat sestal z Eremijo in ga nagovarjal, naj ubije njegovo ženo in zažge hišo, da bi se v obeh primerih dokopal do zavarovalnine v skupnem znesku 185.000 din. Lazar Eremija je pristal na grozovit zločin za nagrado 12.000 din, in Šima mu je takoj izplačal dva tisočaka, ostalih 10 pa mu je obljubil po storjenem zločinu. Marijo Mrdjenovićevo, sestro Šimeona Djakovića obtožujem, da je živila v nedovoljenih obtožbah z lastnim bratom in ga je tudi nagovarjala, naj ubije njenega moža Jura Mrdjenovića.

Prvi je bil zaslišan Lazar Eremija, ki je čevljar, gostilničar in trgovec, visok, krepak mož, pravcati tip Kordunaša. Zagotavlja nedolžnost in pravi, da je žandar-

Dve smrti v plitvi vodi

Padel je po hribu in utonil v neznatnem potočku — Tragična smrt po družinskem prepiru

Šmartno pri Litiji, 13. oktobra
Smrtne nesreče so bile v zadnjem času pri nas večkrat na dnevnem redu. Posebno tragična je smrt Karla Propsta, ki je bil stalno zaposlen na mali kmetiji pri tati Mariji v Zavrtniku. Večkrat pa je bil delavec pri okrajnem cestnem odboru. Nekaj dni pred smrtjo je prejel zaslužek, kakor še nikoli. Dobil je kar cel tisočak pa še nekaj čez. Fant je bil tako vesel, da se je oblekel od nog do glave. Tragična smrt pa mu je končala veselje.

Karlovca teta Marija je morala pred dnevi v ljubljansko bolnišnico. Tako je bil fant doma sam na posestvu. Živino je hotel opravičati neka znanca. Ker je primanjkovalo že strelja za živino, se je namelil Karel v gozd, ki leži za hišo. Sose- da je medtem pomolžala krave in opravi- la ostala dela. Karla dalje do večera ni bilo domov, zato je sosedja v dobri veri, da se je fant kje zadržal, odšla do- mov. Hišo pa je zaklenila. Naslednji dan fanta ves čas ni bilo nič na spregled. Kakor po navadi je prišla sosedja spet na- slednji večer k Propstovemu, a ni pa je bila zaklenjena in je bilo videti, da ni bilo Karla ves dan nič doma. Tedaj so začeli sosedje iskati pogrešanega mladeniča, a zaman.

Naslednji dan je odšlo več sosedov iskati nesrečnega pogrešanca. Nekdo se je spomnil, da ga je videl zadnjič, ko je lezel na strm hrib, ki je kakih sto metrov visok in se dviga v soseski Zavrtnika. Odšli so ga tjakaj iskati pa so našli sled, da je

jen samo zato vse natančno opisal, ker so ga topli in mu rekli, naj le vse prizna, ker da je tudi Djaković že vse izpovedal. Predsednik mu očita, da je na glasu rabijate- nega človeka, toda Lazar se brani: »Niti govora, gospod predsednik. Ne morem vi- deti, da bi se kdo pretepjal. In če vidim kri, se takoj onesvestim.«

Šimo Djaković iz Belinca je nizke rasti, suhoten in šibak. Govori čisto tiho. Tudi on ne priznava krivde in trdi, da se z ženo ni nikoli kregal in tudi ni imel povoda, da bi jo ubil ali dal ubiti. Pravi, da je tu- di on priznal orožnikom vse le pod silo. Ne more pojasniti, kako da so ostale ob požaru nepoškodovane trgovske knjige in njegov otrok. Po njegovem se je hiša pač po naključju vnela ali pa je kdo podtaknil ogenj. Mogoče je moja žena sama — pravi Djaković — ko je videla, da gori hiša, od- nesla otroka in zaboj s knjigami, pa se je vrnila, da vzame še denar, a jo je požar prehitel in je izidihnila... V nadaljnjem zaslišanju je Djaković še trdil, da je bil z ženo zadovoljen. V ostalem pa je njegova družina že od nekdaj zapislana zlu. Šimova mačeha se je obsesla v zaporu. Šime ne prizna, da bi bil kdaj prejel od sestre pismo, naj spravi njenega moža s sveta. Po tem zaslišanju je dal predsednik izprazniti dvorano, ker je bila nadaljnja razprava tajna. Šime se je moral zagovar- jati zaradi nedovoljenih odnošajev s sestro.

Jakob Božič

Trbovlje, 13. oktobra

Za vedno je zatisl oči eden najugled- nejših Trbovelčanov. V sredo jutraj je po dolgoletnem trpljenju preminul g. Ja- kob Božič, znani trboveljski gostilničar, mesar in posestnik v 71. letu starosti. Kljub boleznim, ki je zadnja leta močno skrušila jakoga moža, je g. Božič s svojo prirojenjo marljivostjo skušal še opravljati svoje obveznosti ter se zanimal za svo- je gospodarstvo, ki ga je z neumornim dolgoletnim delom dvignil na zavidno viši- no.

S pokojnim je trboveljska mesarska obrt izgubila enega najboljših zastopnikov, ki se je z resno voljo potrudil, da dvigne to svojo poklicno obrt za sebe in za druge do zavidne višine. Jakob Božič pa ni bil le neustrašiv v svojem poklicu, bil je tudi vzoren soproj in dober oče številne rod- bine. Svojih šest hčera in dva sinova je vzgojil v naprednem duhu, kakor je bil sam vedno in povsod napreden in nacio- nalen. Bil je član narodnih in kulturnih društev ter je rade volje podpiral vsa na- predna stremjenja. S pokojnikom zapu- šča za vedno Trbovlje mož, ki si je v svo- jem življenjskem delu z lastno silo ustvar- lel ugled in širok krog prijateljev, med katerimi je bil zelo spoštovan. Pogreb rajnega bo v soboto popoldne. Globoko užaloščeni rodbini in svojem naši iskro- no sožalje, pokojnemu pa naj bo lahka do- mača zemlja!

Drzni tatovi

Šoštanj, 12. oktobra

V sredo zvečer je bila izvršena v Druž- mirju drzna tatvina, ki pomenja nadalje- vanje roparskih pohodov doslej še ne do- cela znane, a dobro organizirane vlomil- ske družbe. Domneva, da ima številne vlo- me, izvršene v naši dolini v zadnjem letu, na vesti nedavno polovljena družba Gre- benškovih pajdašev, se je ravno s tem vlomom izkazala kot neosnovana.

Tokrat so si vlomilci izbrali hišo gostil- ničarja Dežmana v Družmirju. Vlom in tatvina sta bila izvršena na izredno drzen način. Med sedmo in osmo uro so bili do- mači zbrani pri večerji v kuhinji. V tem času so se hiši približali tatovi. Skozi raz- svetljeno okno kuhinje so lahko motrili domače. Ko je del vlomilcev najbrž stal na straži, so ostali prinesli od sosedja le- stvo, jo postavili na stransko steno in splezali skozi odprto okno v spalnico. Za- klenili so vrata od znotraj, da so bili bolj varni, nato pa odnesli nočno omarico. V njej je namreč bilo 2080 din gotovine in dva skoraj nova revolverja v vrednosti 1200 din. Obleke in drugih predmetov v spalnici se niso dotaknili. Vlom je prva ugotovila gospodinja, ko se okrog 21. ure podala k počitku in je na svoje veliko za- čudenje našla na zaklenjeni spalnici. Drugo jutro so našli nekaj sto metrov od hiše tih ob Paki omarico, seveda prazno in razbito. Za vlomilce intenzivno poizve- dujejo.

Hace se potepa okrog Ljubljane

Zadnji čas so ga videli na raznih krajih

Policijska uprava v Ljubljani, pa tudi žandarmerijske postaje daleč naokrog imajo zadnji čas polne roke dela zaradi Anto- na Haceta, ki ga z vso vnetost iščejo po me- stu in okolici, pa tudi po vsej Dolenjski in Gorenjski. Na kriminalnem oddelku so se nabrali sicer precej obširni podatki o njegovem dejanju in nehanju, a vse infor- macije so od kraja kazele na to, da gre za tip majhnega delomrznega, pohajaja in ta- tu, kakršne bratje Šrbi v nasprotju s tato- vi, vlomilci in razbojniki večjega, nevarnej- šega kalibra imenujejo kokošarje (kokošji tat). Ko so organi kriminalnega oddelka in orožniki na čelzi z zmerom večjo inten- zivnostjo poizvedovali za njim, se je polagoma izkazalo, da je Hace tip nevarnega zločinca, kakršnih poznamo že nekaj iz za- dnjih let. Na neprestanem begu pred zasle- dovalci, zmerom v novih zagatah in zase- dah, v neprestanem strahu pred aretacijo in silobranu je od kriminalnega kokošarja po- lagoma zrasel v kriminalca velikega stila, ki ni v strah in trepet samo prebivalstvu, temveč morajo tudi policisti in orožniki,

ki ga iščejo, biti v skrajni previdnosti na- sprotni njemu.

Nedavno smo poročali o tem, da se je Hace mudil v Šiški, kjer je na neki novi stavbi v Svetosavski ulici v družbi delav- cev prijateljsko popil zelenko žganja. Med delavci sta bila namreč dva njegova znan- ca in pred odhodom je enemu izmed njih izročil pismo, da ga odnese neki Hacetovi zaupni osebi. Ko je bila policija opozor- jena, da se je pojavil v Šiški, je takoj upri- zorila lov za njim, a vse prizadevanje je ostalo zaman. Pred nekaj dnevi so nato Haceta opazili v Podutiku in v okolici. V znano Vodnikovo gostilno v Podutiku je začel v opoldanskih urah, pa tudi popoldne in zvečer prihajati mlad moč, ki si je zme- rom naročil obilno mero prigrižka in pija- če. Včasih je posedel, da se je pošteno na- pil. Ker je gostilna priljubljena izletna to- čka in prihaja vanjo ogromno mnogo nezna- nih gostov iz bližnje in daljne okolice, mla- demu neznanemu nihče ni posvetil posebnega zanimanja. Šele čez nekaj dni je eden iz- med drugih pivcev posumil, da utegne bi-

Pretrsljiva življenjska drama nesrečne žene

Ki jo je zla usoda privedla v pariško podzemlje, v ječo in ki je za svoj živski srmost trpela celo življenje... Prekrasen film — čegar vsebina bo ganila slehernega gledalca!

KINO UNION — Tel. 22-21

VIVIANE ROMANCE — RENÉE SAINT CYR

Jean Worms — Georges Flamant — Francis Carco

Ženska kaznilnica

Oglejte si to umetno francoske filmske produkcije danes ob 16., 19. in 21. uri.

Z brezobzirno realnostjo, brez prikrievanja in olep- šanja je podan v tem filmu izdelan po ro- manu »Prisons de fem- mes« — podzemski svet ponižanih in razžaljenih.

Doživljaji mladine na morju

Da seznanimo doraščajočo mladino z lepo- to našega morja, s slikovitostjo njegove obale in primorskih krajev, je Jadranska straža ljubljanskih železničarjev v letoš- njem poletju popeljala na krožno potova- nje po našem Jadranu 30 svojih mladih stražarjev, dečkov in deklic z nižjih sred- njih šol.

Polne pričakovanja nas je večerni brzo- vlak odpeljal iz Ljubljane proti Splitu. Tam izza grčevja je vstajala blede luna in je s tiho radovednostjo opazovala skozi okna našega »spalnika« počete naših najmlaj- ših, ki se od samega navdušenja in kop- renja niso mogli umiriti. No končno je le zmigala noč in zazibala vse v dobrodejen sen. Komaj pa se je zdanilo, je bilo vse na nogah. Vzklili radosti so se utrgali iz vseh grl, ko se nam je prvič odprl pogled na mor- je. Bodi pozdravljena, ti prekrasna, nepre- gledna morska ravan, ti morje, opevano in oboževano, ti hrepenenje milijonov in mi- lijonov srč! Železnikar, Slovenec se nam je pridružil in nam v preprosti besedi tolma- čil zanimivosti in razmere tega bormega kraškega sveta, po katerem smo se vozili, običaje in značaje ljudi, ki na tej skopi zemlji žive svoje skromno življenje. Točno po voznom redu smo dospeli v Split. Mimo pristanišča, ki je tesno zastavljeno z razni- mi parniki, tovornimi ladjami, jadnicami in ribiški čolni, mimo za naše oko in na- še občutje popolnoma novih slik smo kre- nili v dom Jadranske straže, kjer nas je že čakal gostoljubno oskrbnik Mate in nam postregel s toplim zajtrkom. Dom ima kra-

sno lego z razgledom na morje in v nepo- sredni bližini kopališče. Levo od doma, ta- ko da mu zapira pogled k mestu, je v za- dnjem letu zrasla iz tal ogromna nova stav- ba — 35 oken smo našli na vzdolžni fran- ti. Namenjena je bila za novo bansko pala-čo primorske banovine, kakšni srvi bo slu- žila sedaj, nismo vedeli.

Po popoldanskem zvezanju smo našli Marjan, si ogledali skrbno urejeni akvarij in živalski vrt. Dušan, naš »enfant terrible« je povlekel opico za rep in skoro dobil za- ušnico od nje, no, pa se je vse dobro iz- teklo. Naslednji dan smo obiskali Dioklec- janovo palačo, o kateri nam je akademik Rado imel celo lepo predavanje, pozdravi- li veličastni Meštrovičev kip Grgurja Nin- skega in si mimogrede na trgu privoščili sladkega in cenenelega grozdja. Tudi na Ba- vicaš smo poizkusili naše sile v plavanju in veslanju, naka nas je gosp. inž. Ozvald odpeljal s seboj na vojni brod, katerega smo si smeli po prijaznosti kapitana ogleda- ti pod vodstvom oficirjev čisto natančno.

Visoko na obzorju je žgalo sonce, ko nas je Pašman« vozil proti Jelsi. Naokrog smo opazovali temne delfine, kako so poskako- vali in se poigravali v blestečem soncu. Nekaj radovednejših se je perilo čisto do celice, kjer kraljuje kapitan. Kako so se zlasti najmlajšim bistrile oči in zasnanji so se v svoje daljne želje po pestrosti in le- potah mornariškega stanu. Ko je videl naše izredno zanimanje, se je kapitan ljubezni- vo odzval številnim vprašanjem, tolmačil kraje in otoke mimo katerih smo pluli, ter

orisal smer tja dalje proti Korčuli in Vi- su. Mali Dušan in Milenko pa sta s pesmi- jo na harmoniko še povzdignila to prijet- no razpoloženje. Kar ponosna sta bila, ko sta videla, da sta vzbudila pozornost vseh potnikov.

Po peturni prekrasni vožnji smo prispeli na Jelo, kjer nam je bilo določeno dvo- dnevno bivanje za počitek in kopanje. Na- stali smo se v domu zagrebške Jadranske straže. Dom ima poleg udobnega kopališča tudi lepo število veslaških čolnov, kar je bilo za naše izletnike še posebno veselje. Kar brž so zaveslali tja ven, zvečer pa sta naša harmonikarja z velikim navdušenjem doprinesla tudi svoj delež k običajni večer- ni domači zabavi. Naslednje jutro se je naš skrbni »potni maršal« Lina pogodil za zme- rom ceno in smo napravili izlet z motornim čolnom v Vrbovsko. Mal nezaten kraj, vendar čuva v svojem osrčju veliki zaklad, saj ima v župni cerkvi kar več izvirnih Ti- zianovih slik. Pripovedovali so nam, da je pred petimi leti nudila Anglija za eno sa- mo od njih več milijonov dinarjev. Z vrha cerkvenega stolpa pa se nam je nudil krasen razgled. Utrujeni od poti in vročine smo se zatekli v malo vasko krčmo, kjer je naša žejna družina popila, reci in piši, 8 litrov dalmatince, a tako »krščene«, da je račun za vodo, ki jo morajo od daleč dovažati, domala presegel račun za vino.

Razigrani smo se vrnili na »naš« motorni čoln. »Ste li Sokoli?« se oglasi krmar — Dalmatince srednjih let, krepke mišičaste postave, zagorelega obraza in ostro zare- zanih potez. »Da, smo.« — »Evo vam popu- sta — pet se jih pelje brezplačno. Sem tu

podstarešina Sokola.« Bratska ti hvala. Ostane več za sladko grozdje in smokve. Dobrodušni gospod Joco od uprave doma nam je posvetil precej truda in učil natan- čnega in pravilnega veslanja naše deklice. Štrunka — prebril se je mali sandolin. Ne- enakomerna težava ob naskoku razigrane mla- deži od vseh strani je zrahljala ravnotežje. A že so pokukale drobne glavice iznad gla- dine. Vršič in razposajen smeh, nesreče pa nobene.

Kar prehitro je minil čas na Jelsi. Nepo- začen je bil zadnji večer. Milijoni zvezdic trepetajo na nebu, med njimi zakraljuje srebrna luna. Lahni svetlobni utrinki se vtapljajo v rahlo valujoči gladini morja, božajo in poljubljajo val za valom, ki se naglo izmikajo našemu budnemu očesu in izginjajo v nepoznane daljave. Veter zave- je, dreve zašumi, vonj rožmarina zaduhti. Ob tih obali odjekne »Rasti rasti, rožma- rin...« Nenehoma, enakomerno, natančno v določeni presledkih se prižiga in ugaša rdeča luč svetilnika na pomolu — vodnica mimoidočim ladjam.

Kratka je bila noč. Ob štirih jutraj je bilo v domu že vse živo. Oprtani in oprem- ljeni smo se ukrcali na parnik »Split«, tik pred domom, in odpluli ob petih v smeri na Split. Pred nami se je porodilo najlepše jutro. Kakor žareča ognjena krogla je tam na vzhodu vstajalo sonce in se pomikalo vedno višje. Počasi so splahnevali tudi za- dnji medli obrisi posivelih hiš; vse naokoli morje, ena sama nepregledna vodena pla- najava. Le tam daleč na obzorju, kjer se morje stika s kopnino, se širi in raste pred našimi očmi goło grčevje, ožarjeno v zla- tem svitu jutranjega sonca.

Split. Po kratkem postanku nadaljujemo pot proti Šibeniku. Kosilo, ki so nam ga ser- virali belo opremljeni kuharji na odprti pa- lubi je bil užitek svoje vrste. Naša družina, ki so jo v Splitu najnovejše vesti o nemškem napadu na Poljsko močno razgla- bale, se je po malem poljsko umirila in se ponovno predala čaru in veličastju morja. V Šibeniku smo si mimogrede ogledali naj- važnejše znamenitosti. Po širokem stopni- šču, mimo prekrasne pokopališča, smo se povzpeli na trdnjavo, odkoder smo imeli prekrasen razgled na Šibenik in okolno oto- čje. Obiskali smo tudi katedralo, o kateri pravijo, da je ena najlepših cerkev v Dal- maciji. Ne le slike slavnih mojstrov, mar- več še sam slog cerkvene zgradbe nam pri- kazuje izredno umetnino. Šivolski opat, z odsevom miline na obrazu, visok in mlade- niško zvrznan, postane pozoren ob našem prekanjanju s tolmačem glede odškodnine za razkazovanje. Ne pogodimo se, preveč za- hteva. Ogorčen odhiti, ko opazi, da se nam je približal opat, ki nam prijazno ponudi svojo pomoč in svoje razgledano vodstvo.

Prehitro je minil čas! Posloviti se je bilo treba od našega sinjega Jadrana, ob kate- rem smo preživeli nekaj tako krasnih, brez- skrbnih in užitka polnih dni.

Zopet sedimo v vlaku, ki težko sopiha- joč zmaga vedno večji vzpon proge. So je duša polna nepoznanih vtisov in spomi- nov, a že ubaja misel naprej v bogati kraj. Globoka zavest neizmernega dostojstva — posest morja — pa nam je in nam bo vzpodbuda in utrdilo našega gesla: Čuvaj- mo naše morje.

M. Osoedkarska

Poravnajte še danes naročnino za ta mesec

kajti Vam in svojem z jutrišnjim dnevom
„ZEDINJENA ZAVAROVALNICA D. D.“
ni več dolžna plačati zavarovalnino za slučaj smrti vsled nezgode.

Domače vesti

* O shranjevanju sadja smo v »Jutru«
že dali potrebna navodila. Sadržajski strok-
ovnjak opozarja zlasti še na naslednje:
Prostor, kjer se shranjuje sadje in to sve-
že sadje preko zime, naj bo relativno vla-
žno. Zračna vlaga naj znaša od 75 do 85%,
temperatura pa naj bo povprečno med 3
in 5° nad ničlo. Zrak, kjer je sadje shra-
njeno, mora biti svež in čist, ker se sad-
je rado navzame tujega duha, zaradi čes-
ar se v istem prostoru ne smejo shra-
njevati druge stvari kakor n. pr. korenje,
repa in druga.

* Nov grob. V Lescanah na Gorenjskem
je umrl po daljši bolezni posestnik g. Joža
Pernuš. Zapustil je vdovo in širok krog
sorodstva. Bil je vedno napreden, trden
gospodar, spoštovan daleč naokoli. Zadnji
pot bo nastopil jutri, v nedeljo, ob 15. uri.
— Blag mu bodi spomin, žalujocim naše
iskreno sožalje!

Kompletna garnitura preparatov
Parfumerija »VENUS«, Tyrševa 9

ZA NEGO KOŽE din 19.—

* MOŽ in žena sta umrla isti dan. V
Zbigovcih pri Gornji Radgoni sta umrla v
sredo 11. t. m. zakonca Martin Kolar v
starosti 87 let in žena Ivana v starosti
82 let in sicer v presledku nekaj ur. Lan-
sko leto se čila in zdrava sta obhajala
zlati poroki v krogu svoje številne dru-
žine. Letos pa je žena Ivana nenadno za-
čela bolehati in slabeti. Ko je v sredo po-
polne okrog 15. ure zatisnila oči, je nje-
na smrt moža tako potrla, da ga je zve-
čer okrog 21. ure zadela kap. Pokopana
bosta v skupnem grobu.

GOSPODU ZA ZIMO:

BLAGO ZA SUKNJE:
Shetland . . . 190.— 220.—
270.— 300.—
240.— 320.—

Double sportno 340.—
Cromby —
zelo elegantno 340.—

BLAGO ZA OBLEKE:
Zimski fresko . 145.— 200.—
Modni kamgarn 180.— 240.—
Angleški kuponi 280.— 360.—

MANUFATURA

F. KS. **SOUVAN**
MESTNI TRG 24

* Trojčki v Bosni. Nedavno smo poro-
čali, da so se rodili trojčki v slovenje-
grški bolnišnici. Zdaj pa poročajo o ena-
kem rojstvu iz Bosanske Dubice. Musli-
manka Zilba, žena Sulejmana Spahića, je
povila dve hčerki in sinčka. Trojčki so
vsi prav čvrsti in mati je zdrava. V Bo-
sanski Dubici imajo letos sploh prav ro-
dovitno leto. Rodila se je že vrsta dvo-
čkov, zdaj pa so priokoli za vesel nav-
zeček še trojčki.

* Več pozornosti otrokom! Včeraj so
prepeljali v ljubljansko bolnišnico komaj
leto dni staro Marijo Pavškovo, hčerko
kovača iz Tržiča. Mati se je za trenutek
odstranila iz kuhinje, v kateri so ostali
otroci sami, poleg Marije še dva v staro-
sti 3 in 4 let. Nesrečno dekletce se je pri-
plazilo do štedilnika in odprlo vrata. Pri
tem je ogenj zgrabil obleko, da je Marija
dobila hude opekline po vsem životu. Po-
dobna nezgoda se je pripetila 7-letnemu
kočarjevemu sinu Petru Mavcu s Preser-
ja. Grel se je pri kotlu, v katerem je ma-
ti kuhala za svinje, pri tem pa se je z no-
go naslanjal na desko, položeno čez ko-
tel. Na lepe se mu je deska izpodmak-
nila, da mu je noga ušla v krop. S hudimi
poškodbami so ga prepeljali v Ljubl-
jano.

— Vsi, ki mnogo jedo in stalno sede
in trpe zaradi tega prav pogosto na trdi
stolici, naj pijejo vsak dan čašo naravne
»Franz-Josefove«
grenke vode, ki se
mora poprej segreti. Davno preizkušena
in priznana »Franz-Josefova«
voda se
odlikuje po svojem sigurnem učinku in
prijetni porabi.

Reg. po min. soc. posl. in n. zdr. S-br. 15.485 25 V 35.

* Že v drugič je pobelil sneg vso okolico
Surdulice v Srbiji. Noči so v ondnotih kra-
jih hladne. Podnevi sicer sije sonce, a
vendar je bilo snega toliko, da se ni kmalu
stopil. Vrhovi Strešerja so pobeljeni ka-
kor sredi zime. Pod snegom je tudi Lju-
boten z okolišnimi vasmi.

Iz Ljubljane

u— Nekoliko gradbene statistike. Kma-
lu bomo prekorčili prvo tretjino jesen-
ske dobe in gredo letošnja stavbna dela
že proti koncu. Zato je minuli ponedeljek
9. t. m. kot senzacija vplivalo dejstvo, da
so kar tri gradbena podjetja pričela s pr-
vim pripravljalnim deli pri loku stano-
vanskih hiš na zapadnem delu urušil-
skega vrta med Muzejskim trgov in Nu-
sko ulico, kjer je projektirana nova cesta.
Tamkaj bo zgradil Pokojniški zavod pet
večnadstropnih hiš in je zidavo prve pre-
vezel Anton Mavrič, druge Ivan Brčić in
tretje Stavbna družba. Nov samostanski
zid bo istočasno zgradila Zidarska zdru-
ga. Te hiše nameravajo še letos spraviti
pod streho. Ob tivoliskem prelazu naspro-
ti Trubarjevemu spomeniku so ogradi-
li svet z novo ograjo. Prihodno pomlad bo
od ondi prišli z gradnjo Moderne galeri-
je. — Pri poškodovani zapornici na Ljub-
ljani v Trnovem zajezujejo vodo z za-
gato steno in so ta teden tako zagato-
no steno že zabili v dno predoruše-
no zapornico. S tem jezom bodo čvrsti
vodo saj toliko, da bodo lahko zgradili

trden jez na kraju, kjer so zapornična
vrata prej zapirala vodo. Del porušeni-
h vrat na trnovski zapornici je Ljubljana
odplavila do čevlarskega mosta. Kjer je
obšel na srednjem stebru. — Hiša v
Tavčarjevi ulici št. 11 pravkar dobiva
novo pročelje.

u— Razstava kunčje kožuškovine, usnja
in volne. V soboto jutraj bo otvorjena
razstava kunčje kožuškovine, usnja in vol-
ne, ki jo je priredila in postavila na ogled
vsem našim brhkim Ljubljancem agila-
na Zveza društev rejcev malih živali v
Ljubljani, Karunova ul. 10. Razstava bo
nameščena v dvorani restavracije »Pri
Sestici«, kjer je bila pred dnevi tudi do-
bro obiskana razstava žab. Zveza je pri-
pravila s svojimi člani za razstavo okoli
1000 kožic vseh vrst domačih kuncev, ki
so prirejene na najrazličnejše načine ter
deloma v naravni barvi, pa tudi v najraz-

ličnejših barvah, tako da je izbira za ku-
povalke kar dovoljna. Za boe, ovratnike,
mufe, jopice itd. sploh ni mogoče najti
bolj primerne in cenene kožuškovine, ka-
kor je ona domačega kunca. Posebno upo-
rabno je tudi kunčje usnje za čevlje in
rokavice, ki se bo dobilo na razstavi v

LEPO DARILO

za dijaka ali vojaka:

- 1 aparat za britje,
- 1 čopič za britje,
- 10 britvic,
- 1 mila za britje,
- 1 zobno ščetko,
- 1 zobno pasto,
- 1 kom. toaletnega mila,
- 1 doza za milo,
- 1 steklenica kolonske vode,

stane samo Din 30.—

Ako želite da Vam pošljemo po pošti
uplačajte gornji znesek plus Din 4.— za
prilogočnino na ček. rač. 13285 ali v znam-
kah na naslov:

Foto Tourist LOJZE ŠMUC,
Ljubljana — Aleksandrova cesta 8.

najrazličnejših barvah in obdelavi. Poleg
treptnosti ima tudi to prednost, da je raz-
težljivo in tako najbolj primerno za ob-
čutljive noge. Lepoto vseh voln pa preka-
ša angorska preja, tudi domačega kunca.
Razstavljena bo v vseh mogočih barvah
ter tako nizke cene, da jo bo gotovo preje
znanjalko, preden bo konec razstave. To
bo prva samostojna razstava te vrste, ki
se bo odselej vsako leto ponavljala in nu-
dila brhkim Ljubljancem bogato izbi-
ro krzna, usnja in volne, vsi 100% zajam-
čeno domače blago, proizvod naših prid-
nih rejcev malih živali.

Morske ribe

v veliki izbiri in okusno pripravljene bo imela vsak dan opoldne in zvečer

KLET ZVEZDA

Direktne pošiljke vedno svežih morskih rib bodo prihajale redno vsak
drugi dan. Odlična kuhinja bo nudila svojim gostom tudi izbrana druga
jedila in pečenja na ražnju. — Točila se bodo prvovrstna domača in dal-
matinska vina.

NOVA PORTUGALKA!

Za obilen obisk se priporoča

SLADKI DALMATINSKI BELI IN ČRNI MOST!

M. SILOVIC

u— Tombola Rdečega križa v Ljubljani
je bila določena za nedeljo 15. t. m. Ne-
pričakovane izredne razmere so onemogo-
čile napovedano prireditve tombole Rde-
čemu križu, kakor tudi drugim organizaci-
cijam v Sloveniji. Ker pa upamo, da se
bodo razmere kmalu normalizirale, bo
tombola Rdečega križa v doglednem času.
O tem bomo občasno obvestili. Razpro-
daja tombolskih kart se naj nadaljuje.
Člani in prijatelji Rdečega križa, ki so
sprejeli tombolske karte v razprodanje, so
vključno naprošeni, da jih obdržijo in čim-
prej razprodajo svojim znancem in prijat-
eljem. Tombolske karte se dobe v trafi-
kah in v pisarni Rdečega križa, Gospo-
svetska cesta 2/II, telefon 40-31.

TOMBOLA

RDEČEGA KRIŽA V LJUBLJANI
se preloži zaradi izrednih razmer
na nedoločen čas.

u— Večna pot zaprta. Občinstvo se
opozarja, da bo Večna pot danes med
treningom od 14. do 17. ure in jutri ob
času dirke od 14. do 17. ure za ostali pro-
met zaprta. V primeru, da se dirka pre-
loži, se zapora ceste ne bo vršila.

u— Ustanovitev Esperantskega društva
Ljubljana bo v torek 17. oktobra ob 20.
v stekleni verandi restavracije »Sestica«.
Esperantisti Ljubljane in okolice pridite
na ustanovni občni zbor polnoštevilno! Po-
sebnih vabil se ne bo razpošiljalo. Priprav-
ljalni odbor. (—)

u— Mestno zdravniško dežurno službo
bo opravljala danes od 20. do ponedeljka
od 8. ure jutraj mestni višji zdravnik dr.
Marjan Ahčin, Korytkova 18. telefon št.
36-24.

u— Plesne vaje »Svobode«
vsako soboto ob 20. uri v dvorani Delavske zbor-
nice. (—)

u— Otvoritev plesnih vaj v nedeljo 15.
t. m. ob 15. uri v dvorani Delavske zbor-
nice. (—)

u— Službo hišnika za zgradbe carinar-
nice ob Vilharjevi cesti je mestno pogla-
varstvo razpisalo v »Službenim listu«. (—)

u— Izredno dober in sladek sadni most
liter 4.50. Fr. Kham, Kongresni trg 8. (—)

DANES PREMIERA veselega in zabavnega pomorskega filma z ljubko malo TRAUDL STARK v glavni vlogi. — Sodelujejo:

W. Albach-Betty, R. Romanowsky
in naša kraljevska mornarica.

MALA ADMIRALKA

u— Pevke in pevce, tudi začetnike, spre-
jema na podlagi zahtevnega dela še vedno
pevsko društvo »Ljubljanski zvon«. Do-
brodošli danes, jutri, v ponedeljek, torek
in sredo med 18. in 20. uro. Mestni dom.
I. nadstropje, desno. (—)

u— Za izlet na Kurešček, ki ga priredi
jutri Tujskoprometna zveza kot svoj prvi
kondicijski pešizlet za kasnejše smuške iz-
lete, sprejemajo prijave biljetarne Putnik
danes do 14. ure. (—)

AKADEMSKA JADRANSKA STRAŽA

OTVARJA
DREVI OB 20. URI
SVOJE REDNE
PLESNE VAJE V KAZINI

u— Fotoklub Ljubljana priredi v nede-
ljo izlet na Kurešček. Člani, ki še niso
prijavljeni, naj se javijo danes do 14. ure
tov. Pipenbacherju pri Putniku. (—)

u— Še danes je čas prijave za izlet v
Zagreb k nogometni tekmi Nemčija-Jugo-
slavija v obeh biljetarnah Putnika. (—)

Moderne pletenine, Karničnik, Nebotičnik.

u— Dunajski otroci na poti v Italijo. Po-
poldanskemu brzovalku ki je prisel vje-
raja ob 17.10 v Ljubljano, sta bila priklju-
čena dva vagona dunajskih otrok, fantkov
in punčk. Otroci so se peljali v obmorsko
okrevališče Gračevo.

VOJAKI!

Zdrave noge vam ohrani originalni SANO-
PED. Vrečica 2 din.

u— Kakor je mala Traudl Stark posta-
la ljubljena naših mornarjev. Ljubko
nemško dekletce je prišlo letos s starši v
Dalmacijo. Ugledalo je ob pomolu veliko
ladjo in že je steklo po stopnicah. Ka-
petanova kabina je bila odprta in radovedno
dekletce si jo je takoj ogledalo. Naenkrat
je potegnil veter in vrata so se zaprla. Ma-
la ujetnica je skušala na vse načine od-
preti vrata, pa ni šlo. Viegla se je na ka-
petanovo posteljo in trudna zaspala. Že se
je mračilo, starši so povsod iskali hčer-
kico, boječ se, da je padla v vodo. Po vsem
kraju se je raznesla novica, da pogrešajo
malo dunajsko igralko, ki je v filmskem
svetu znana pod imenom Traudl Stark.
Vse je bilo pokonci. Slednjič je kapetanov
sluga našel dekletce sladko speče v kabi-
ni. Traudl se je vrnila k staršem, pre-
pa se je seznanila z vsemi mornarji na
ladji. V filmu »Mala admiralica«, ki je bil
posnet na naši obali in s sodelovanjem na-
še mornarice, lahko vidite Traudl v ljub-
ki vlogi. Vsi gledalci so z njo zadovoljni
kakor s Shirley Temple. Film »Mala ad-
miralka«
je kakor žarek toplenega solnca
v dnevi, ko nam je razvedrilo tako potreb-
no. Film se predvaja od danes dalje v ki-
nu »Sloga«.

TRŽIČ. Kino predvaja v soboto in ne-
deljo opereto »Carobna igra«
z Marto Egertovo v glavni vlogi. (—)

KLAVIRSKI KONCERT VSAK VEČER

Iz Krškega

k— Sokolska komemoracija. Ob petlet-
nici smrti Viteškega kralja je priredilo
sokolsko društvo v svojem domu kome-
moracijo. Številno članstvo je ogovorilo
starešina br. dr. Jan. Sedila je žalna ko-
račnica društvenega orkestra, nakar nam
je Sokolki recital v popolnoma temni
dvorani pred silneto Oplenca, katerega je
razsvetljevala večna lučka. Sestra Škerle-
tova nam je prikazala veličino pokojnega
kralja. Prižgala je tudi ženo na Oplenca
prižgane svečke, naj gorijo v našem So-
kolskem domu. Orkester je ponovno za-
igral žalno koračnico, nakar je br. Česnik
podal kratek pogled izjav Viteškega kra-
lja. Deca je zaključila prireditev na lepo
prirejenem odru z ljubko sceno »Oplenec«.
Preden se je članstvo razšlo, je zapelo
himno »Bože pravde«.

k— Zganje je kahal in zažgal hišico.
Na Goleku je pogorela hišica Marije Za-
gorčeve. V hišici je stanoval Andrej Savs,
ki je pazil na vinograd. Kuhal je zganje in
zaspal, ne da bi pogasil v peči ogenj.
Kmalu se je požar razširil in popolnoma
upepelil hišico. Škoda je po večini krita
z zavarovalnico.

k— Umrla je zaradi opeklin štiriletna
Marija Kostrečeva, posestnikova hči s
Cirja. Na paši se je preveč približala pa-
stirskemu ognju, ki se je prijel njene
obleke in dekletce tako hudo opeklo, da so
ga morali prepeljati v krško bolnico, v ka-
teri je naslednji dan podlegla.

k— Pojevanje prometa z nepremični-
nami. Usihanje gospodarskega poslovanja
po pričetku vojne je zlasti vidno pri kup-
cih z nepremičninami. Dočim je bilo v
prejšnjih mesecih, kakor je razvidno iz
zemljiške knjige v Krškem, povprečno
sklenjenih 50 do 80 kupnih pogojev, je pa-
dilo število novih kupcev v mesecu septem-
bru na bore 17.

k— Pred pričetkom obratovanja nove
tovarne na Vidmu. Pretekli dni se je pri-
čel prvi viti iz visokega dimnika nove
tovarne za celulozo na Vidmu dim, zame-
nje skorajšnjega pričetka obratovanja to-
varne, ki je sedaj po zgoreli tovarni v
Daruvaru menda edina taka tovarnica v
državi. Zaskrat kurijo samo v svrhu
utrjevanja posameznih naprav.

INSERIRAJTE V »JUTRU«!

Prekrasni posnetki z našega Jadrana in Primorja. Film je posnet v najlepšem kraju
našega Primorja, v Dubrovniku in nam prikazuje ljubko Traudl Stark v svoji najboljši
vlogi kot povzročiteljica nesloge — in kasneje — angela-miru in sprave. Film, ki ga
bo z užitkom gledalo staro in mlado! Danes ob 16., 19. in 21. uri. Kino Sloga, tel. 27-30

NAŠ III. VELIKI ŠLAGER ZARAH LEANDER — HANS STUWE — MARIKA RÖKK

SIMFONIJA ŽIVLJENJA

ČAJKOVSKI

Življenje, ljubezen in ustvarjanje prvega slovenskega genija P. J. Čajkovskega.
V filmu se izvajajo najlepše kompozicije nesmrtnega ruskega mojstra. Tako
odlomki iz njegove IV., V. in VI. simfonije, opera »Evgen Onegin«, klavirski
koncert v G duru. Sodeluje najboljši evropski simfonični orkester in originalna
ruska kapela. Nabavite vstopnice v predprodaji.

KINO MATICA, tel. 21-24 — ob 16., 19. in 21. uri.

Naša poročila po polnoči

Pred podpisom rusko-turške pogodbe

švicarske informacije o Saradzoglovih pogajanjih
v Moskvi

Moskva, 13. okt. br. Razgovor, ki sta ga
imela nocoj v Krenlju turški zunanji mini-
ster Saradzoglu in komisar za zunanje
zadeve Molotov, so prisostovali tudi Stalin,
turški poslanik v Moskvi Ali Hajdar Aktar,
pomočnik komisarja za zunanje zadeve
Potemkin ter ruski poslanik v Ankari
Terentijev. Razgovor je trajal približno dve
uri.

V angleški diplomatski krogi v Moskvi
zatrjujejo, da je bil turški zunanji minister
Saradzoglu zadnje dni stalno v stikih z
angleškimi in francoskimi diplomati.

London, 13. okt. z. Iz Carigrada poro-
čajo, da je Rusija zahtevala gotove spre-
membe v pogodbah, ki jih je Turčija skla-
nila z Anglijo in Francijo, zlasti v pogledu
»brezpogojnega«
sodelovanja Turčije v pri-
meru kakšnega konflikta v vzhodnem delu
Sredozemskega morja. Izgleda pa, da je bil
tudi glede tega dosežen za obe stranki
zadovoljiv sporazum.

Curih, 13. okt. b. Balkanski poročevalec
»Neue Zürcher Zeitung«
doznava iz zaneslj-
ljivih virov, da so se pogajanja turškega
zunanje ministra Saradzoglu v Moskvi
samo zato tako zelo zavlekla, ker se Turčija
zaradi ruskega stališča v dardanelskem
vprašanju znašla v kočljivem položaju. V
Moskvi so že od nekdaj stali v tem vpra-
šanju na stališču, da se mora promet skozi
Dardanele v primeru vojne ravnati strogo
po ruskih interesih. Turčija, ki je s konfe-
renco v Montreuxu — med drugim tudi po
ruski zaslugi — spet pridobila popolno
suverenost nad morskimi ožninami, se mora
odsej svoje odgovornosti še posebej zave-
dati. V turških diplomatskih krogih pa niti
najmanj ne dvomijo, da bo mogoče tudi v
tem kočljivem vprašanju najti primerno
diplomatsko formulo, ki bo sprejemljiva za
obe stranki. Položaj je v toliko olajšan, da
med Rusijo in zapadnimi veliceslami ni
vojnege stanja, Turčija pa se seveda tudi
v bodoče želi izogniti slehernemu konfliktu
s Rusijo.

Položaj Turčije pri pogajanjih v Moskvi
pa je bil olajšan tudi zaradi stališča Bal-
kanske zveze v tem vprašanju. Dardanelse
ožine zanimajo balkanske države samo v
podrejeni meri. Balkanska zveza, ki soglaša
v tem vprašanju s stališčem Bolgarije, se
za Dardanele sicer zanima, vendar pa se
v to zadevo neposredno ne želi vmešavati,
ker smatra, da se dardanelsko vprašanje
tiče izključno Turčije. Tudi Rumunija je
v tej zadevi povsem rezervirana, ker ne
želi z ničemer motiti jamstev, ki jih je do-
bila od Rusije v pogledu Besarabije.

Po informacijah istega lista iz Rima pa
se zdi, da so turško-ruska pogajanja vzbui-
la zaskrbljenost v Egiptu in v vsem
arabskem svetu, kjer je Turčija doslej
veljala kot prijateljstva država. V arabskih
krogih se sedaj vprašujejo, ali ni morda
Turčija za svoje koncesije Rusiji v območju
Črnega morja in na Balkanu dobila svojo-
dodnih rok za razširjanje svojega vpliva na
vsem arabskem vzhodu.

Švicarski listi beležijo v ostalem prizna-
vanje Jugoslavije za pomirjenje Balkana
in vidijo v dosežanih uspehih zadostna
jamstva za nadaljnji ugodni razvoj te
akcije. Prizadevanju jugoslovenske diplo-
macije je treba med drugim pripisati tudi
najnovejšo umaknitev bolgarskih in rumun-
skih čet s skupne meje v Dobruži, kakor
tudi pomirjenje na bolgarsko-turški meji.
Jugoslovensko posredovanje za izravnavo
medsebojnih nasprotij med balkanskimi
državami se bo gotovo še nadaljevalo, toda
brez slehernih prenapetosti.

★

Izjemno stanje v vzhodni Finski

Helinski, 13. okt. br. Prezident republike
Kallo je nocoj proglasil v nekaterih vzhod-
nih finskih pokrajinah izjemno stanje. No-
čejšnji listi v posebnih izdajah naglašajo,
da se to stanje nikakor ne sme zamenjati
z obsevnim stanjem.

Helinski, 13. okt. o. V finskem glavnem
mestu je bilo danes bolj razpoloženo, ker
so demarše skandinavskih držav in Zedi-
njenih držav v Moskvi deloma uspele in
vzbudile upanje, da bo finko-ruski spor
rešen ugodneje, kakor so prvotno mislili.

Helinski, 13. okt. z. Včeraj bi bil moral
imeti finski zunanji minister po radiu
govor, namenjen ameriški javnosti. Kljub
temu, da ima Finska z Nemčijo pogodbo,
po kateri nemške kratkovalovne postaje
posredujejo prenose iz Litve v Ameriko, je
Nemčija prenos tega govora odklonila, kar
je izzvalo v finskih krogih veliko začudenje.
Finski zunanji minister je svoj govor danes
ponovil, prenos pa so posredovale angleške
radijske postaje, tako da so ga mogli sli-
šati v vsej Ameriki.

Vpoklici na švedskem

Stockholm, 13. okt. br. Nocoj je vojno
ministrstvo odredilo vpoklice več letnikov
rezervistov v severni švedski. Vsi vpokli-
ceni obvezniki bodo takoj koncentrirani na
švedsko-finski meji.

Generalni inspektor protiletalske obrambe
je dal posameznim podrejenim poveljnikom

nalog, da pripravijo vse potrebno za even-
tuelno delno evakuacijo 20 največjih šved-
skih mest. Po teh navodilih bo v danem
primeru evakuiranih iz Stockholma 25%
vsega prebivalstva.

Varšava bo zgrajena na drugem kraju?

Pariz, 13. okt. br. Nizozemski list »Tele-
graaf«
javlja, da je Varšava tako zelo poru-
šena, da nemška vlada resno razmišlja o
vprašanju, ali se sploh izplača mesto po-
praviti in obnoviti. Nemci se zato že bavijo
z načrtom, da bi se nova Varšava zgradila
na drugem kraju, sedanja Varšava pa
pustila v razvalinah, kakor je ostala. Odo-
čitev še ni padla.

Čidovska država z Lublinom kot glavnim mestom

Pariz, 13. okt. br. V berlinskih krogih
govore o pripravah za ustanovitev posebne
čidovske avtonomne države z Lublinom kot
glavnim mestom.

★

Tri podmornice včeraj potopljene

London, 13. okt. s. Zvečer je angleška
admiralita objavila, da je bila danes
poleg že omenjenih dveh potopljena še
tretja nemška podmornica.

London, 13. okt. s. Današnje nemško
uradno poročilo priznava, da so pri napadu
na angleško mornarico v